

The Project Gutenberg eBook of El Marxant de Venecia

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: El Marxant de Venecia

Author: William Shakespeare

Translator: Joan Puig i Ferrer

Release date: December 15, 2008 [eBook #27536]

Language: Catalan

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK EL MARXANT DE VENECIA ***

EL MARXANT DE VENECIA

WILLIAM SHAKESPEARE TRADUCCIÓ: JOAN PUIG I FERRETER (1882-1956) EDICIÓ: ESTAMPA DE E.DOMENECH - BARCELONA 1909

(Nota de la transcripció: S'ha respectat la ortografia original, una mica erràtica a l'època d'aquesta edició)

PERSONATGES

EL DUX DE VENECIA.

EL PRÍncep DEL MARROC.

EL PRÍncep D'ARAGÓ.

ANTONI... el marxant de Venecia.

BASSANIO... el séu amic.

SOLANIO...

SALARINO...

GRACIÀ... amics d'Antoni y de Bassanio.

LLORENÇ... enamorat de Jèssica.

SHYLOCK... jueu.

TÚBAL... altre jueu, amic de Shylock.

LANCELOT GOBBO... el graciós, criat de Shylock.

EL VELL GOBBO... pare de Lancelot.

LLEONART... criat de Bassanio.

BALTASAR...
STEVE... criats de Porcia.
PORCIA... rica pubilla.
NERISSA... la seva acompanyanta.
JÉSSICA... filla de Shylock.

MAGNÍFICS SENADORS DE VENECIA.
OFICIALS DEL TRIBUNAL DE JUSTICIA.
UN GUARDA DE PRESÓ.
CRIATS y demás gent de servei.

L'acció té lloc, ara a Venecia, ara a Belmont, en la rica finca de Porcia, en terra ferma.

I

VENECIA

L'AGENCIA DE COMERÇ D'ANTONI

(Entren Antoni, Salarino y Solanio)

ANTONI En bona fe, no sé explicar-me la raó de la meua tristesa. Me preocupa, y a vosaltres també, segons diheu. Mes no puc endevinar com m'ha vingut, perquè de mí s'ha apoderat, d'aon naix, ni de quina fusta es feta. Lo cert es que'm té aturadit fins a tal punt, que quasi jo mateix me desconec.

SALARINO Es que el vostre pensament, voleiant per l'Occea, segueix les vostres naus, riques senyores de les onades, ab ses veles magestuoses; o, més ben dit encara, ornaments movibles de la mar que passen brandant triomfalment ses ales de tela, vora les humils barques mercants, y en reben sa gentil reverencia.

SOLANIO Creieume, senyor, que si jo veiés els meus interessos en semblant perill, una gran part del meu cor sensible volaria darrera les meves esperances. Y no pararia d'estirar brins d'herba pera saber d'aon bufa'l vent, d'observar en els mapes els ports y els molls; y tot quant, per les meves suposicions, me fes tèmer una desgracia pels meus barcos, me seria un motiu de tristesa.

SALARINO El meu propi buf, al refredar ma sopa, me faria esgarrifar ab el pensament del gran mal que un vent massa fort pot causar en el mar. No podria veure escòrrers un gra d'arena del rellotge, sense pensar ab els baixos fons, ab els bancs de sorra; sense veure el meu hermós *Sant Andreu* encallat, ab son arbre mestre més baix que la quilla com si volgués besar la seva tomba. Podria per ventura anar a l'iglesia y, devant del sant edifici de pedra, no pensar de sobte ab aquells rocams temibles que no més en tocant el flanc de la meua nau l'esbotzarien... derramant totes les meves especies per les ones de crestes bramadores que s'engalanarien ab les meves sedes? Me fóra això possible sense tremolar per tota aquesta opulencia que en un instant pot esser reduhida a no res? Es que puc aturar el pensament en aital pensament sense pensar que una semblant inquietut m'entristiria en gran manera? Vaja, no diguem paraules vanes. Jo afirmo que si Antoni no está alegre, es perquè té'l pensament posat en les seves mercaderies.

ANTONI No, creieume: gracies a la fortuna, els meus embarcs no estan aventurats en una sola cala, ni en un sol punt; y no tots els meus bens estan exposats als etzars d'aquesta anyada. No són, doncs, les meves especulacions que'm posen trist.

SALARINO
Serà que esteu enamorat?

ANTONI
Fòra! Fòra!

SALARINO Tampoc enamorat? Aleshores digueu que si esteu trist es perquè no esteu alegre; us seria igualment fàcil riure y saltar y dir que esteu alegre perquè no esteu trist. Per Jano el de les dues cares! Mireu que la naturalesa engendra en aquests temps uns tipus ben extranys! Els uns guinyen l'ull eternament rient com lloros al sò del sac de gemecs; els altres posan una cara tant macilenta y agra que no us ensenyarien les dents a través d'una rialla, encara que'l mateix Nestor els jurés que la gresca fa partir de riure.

(Entren Bassanio, Llorenç y Gracià)

SOLANIO

Mireu qui s'acosta: Bassanio, el molt noble parent vostre, ab Llorenç y Gracià. Adéu! Us deixem ab més bona companyia.

SALARINO Hauria restat ab vós fins a tant que us hagués vist l'ànima alegre, però com que us venen amics mellors que jo, men vaig.

ANTONI Molt agradósa m'es la vostra voluntat. Jo'm penso, per això, que si us en aneu es perque'ls vostres negocis us reclamen y aprofiteu l'ocasió pera deixarme.

SALARINO

Bon dia, molt senyors meus!

BASSANIO Quin dia s'ha de riure, bona gent? Digueume, quan, senyors? Us aneu tornant massa esquerps. Té d'anar sempre així la cosa?

SALARINO

Posèm els nostres esplais a la mercè dels vostres.

(Sen van Salarino i Solanio)

LLORENÇ Bassanio, senyor meu, ara que ja heu trobat a Antoni, nosaltres dos us deixarem. Però us prego que no oblideu la vostra promesa de trobarnos per l'hora del dinar.

BASSANIO

No mancaré.

GRACIÀ Diria que no esteu gaire content, Antoni. Us pesen massa les preocupacions d'aquesta vida; heu de pensar que la perdeu comprantla a cost de massa afanys. Creieume, no sóu, avui, ni l'ombra de lo que fòreu.

ANTONI Jo prenc el món per lo que es, Gracià; un teatre aon cadascú deù jugar el séu paper, y el meu es l'estar trist.

GRACIÀ Pel meu compte, doncs, el paper de boig! Que les arrugues de la vellesa'm surtin a força d'alegria y de rialles! Més me plaurà sentirme les entranyes bullentes de ví que'l cor glassat ab sospirs malagradosos! Per què un home ab el cos ple de sang xardorosa hauria de semblarse al séu avi, emmotllat en guix? Per què dormir quan estàs despert, y esgrogueirte y fòndret de mal humor? Escolta, Antoni, jo t'estimo, y ara parla la meva amistat: hi ha una mena d'homes, qual rostre de color de cera sembla un llac d'aigües putrefactes, que expressament se't mostren immòvils y seriosos per emmantellarse ab una reputació de sabiesa, de gravetat y de profundor y que semblen dirte: *Jo sóc micer l'Oracle; quan jo obro els llavis, que cap goç no lladri!* Oh, bon Antoni! Quants ne conec que passen per sabis no més perquè callan sempre, yestic ben segur que si obrien la boca farien tornar mal parlats als séus oients, obligantlos a tractar al pròxim imbècil! Un altre dia m'extendré més. Creume, no vulguis pescar ab l'esqué de la melancolia, la reputació, aquest gojó dels tontos!... Anem, bon Llorenç... A reveure!... En havent dinat acabaré el sermó.

LLORENÇ Anem. Us deixem fins a l'hora del dinar. A mí sí que'm toca fer de sabi mut; aquest Gracià no'm deixa obrir mai boca.

GRACIÀ Bona l'hem feta! Sigues, per dos anys més encara, el meu company fidel, y ni tu mateix recordaràs el sò de la teva veu.

ANTONI

Adéu! A la vostra escola me farieu tornar garlaire.

GRACIÀ Mellor, en bona fe!... car el silenci es cosa que sols escau a les llengües en salmorra o a les verges fredament castes.

(Sen van Llorenç y Gracià)

ANTONI

Hi trobeu un sentit en tot això?

BASSANIO Gracià es l'home de Venecia que té més gracia en dir abundoses frevolitats. Els séus acerts són com dos grans de blat perduts en dos quaters de pallús; els cercareu tot un dia pera trobarlos y quan els tindreu, no valdran la pena d'haverlos cercat.

ANTONI Bé, digueume ara quina es aquesta dama a la qual heu promès un secret peleginatge? M'heu assegurat que avui men parlarieu.

BASSANIO Vós no ignoreu, Antoni, el mal estat en que he posat la meva fortuna, ostentant per cert temps un luxe excessiu que les meves rendes no m'han permès fer durar. No'm queixo de no poder seguir ab la brillantor passada; la meva gran inquietut es lliurarme honradament dels deutes, més que regulars, als quals m'ha lligat la meva joventut, un xic massa pròdiga. Es a vós, Antoni, a qui més dec en diners y en afecte; y en virtut de la vostra afecció me decideixo a comunicarvos els plans y projectes que he fet pera lliurarme dels meus deutes.

ANTONI Jo us prego, Bassanio, que'm feu sabedor dels vostres plans; y si, com totes les vostres accions, segueixen l'honrada via, podeu estar segur que la meva bossa, la meva persona, els meus darrers medis, estan a cor-obert a la vostra disposició.

BASSANIO Quan essent colegial perdia una fletxa, tot seguit ne tirava una altra en la mateixa direcció y d'igual distancia y la seguia ben atent ab la mirada pera veure si trobava la primera, y aventurantne dues, esdevenia sovint que dues ne cullia. Per l'exemple que us trec de l'infantesa veureu quan candorós es mon intent. Jo us dec molta cosa y per les meves turbulencies de jove, està perdut tot lo que us dec; però si vós esteu d'acord en engegar una segona fletxa, en igual sentit que la primera, com que jo seguiré'l séu vol atent, no dubto mica de trobarles totes dues, y quan no, de portarvos la segona, tot quedant vostre molt agrait deudor per la primera.

ANTONI Vós qui em coneixeu, no haurieu de tantejar la meva amistat enginyosament com si dubtessiu d'ella. Y m'agraviem més els vostres dubtes, posant en interrogació mon ferm desprendiment, que si m'haguessiu malversat tot lo que tinc. Vós que sabeu lo que us convé y lo que jo puc, digueume desseguida lo que dec fer y ho faré. Així, parleu.

BASSANIO Hi ha a Belmont una rica pubilla d'una tal bellesa, que les més rares virtuts brillanten; jo dels séus ulls he rebut ja dolços missatges muts. S'anomena Porcia, y en res es inferior a la filla de Cató, la Porcia de Brutus. No ignora l'univers el séu valer, car els quatre vents li envien galans ilustres de tots costats; sa cabellera radiant cau sobre ses espatlles com una pluja d'or y es ella qui fa de sa finca de Belmont una segona platja de Colcos, aont els Jàsons s'aturen pera conquerirla. Oh, Antoni, amic meu. Si jo tingués solsament els medis pera sostenir la rivalitat ab ells, tant venturosa'm parla la meva ànima, que'l triomf hauria d'esser, sens dubte, meu.

ANTONI Ja sabs que la meva riquesa es tota pel mar; jo no compto ab diners ni ab medis de reunir de sobte una grossa cantitat. Però vés, prova, mira quan pot el meu crèdit a Venecia. Jo estic disposat a exprèmel fins a l'últim escut per que tu ten vagis ben equipat a Belmont, vora la bella Porcia. Vés, cerca, jo cercaré per la meva part, y estic segur que trauré diners de la confiança o de la simpatia que inspiro.

(Sen van)

II

BELMONT

A CASA DE PORCIA

(Entren Porcia y Nerissa)

PORCIA Me pots ben creure, Nerissa, el meu esser breu està força cansat d'aquest gran món.

NERISSA Seria molt natural, estimada senyora, si vostres desdites fossin tantes com les vostres prosperitats. Per lo tant, segons veig, el molt menjar fa emmalaltir, lo mateix que la gana. Se veu que no es del tot menyspreuable un mitjà viure; lo superfluu més aviat envelleix, lo senzillament necessari es de més llarga vida.

PORCIA

Bones màximes y ben dites!

NERISSA

Mellors serien si fossin practicades.

PORCIA Si el fer sigués tant fàcil com ho es saber lo que cal fer, les hermites serian iglesies y les cabanes dels pobres, palaus de prínceps. El bon predicador es aquell que segueix els propis consells. Me serà més planer ensenyar a vint persones lo que es obrar rectament, que esser una de les vint que han de cumplir els meus preceptes. Ja pot el cervell inventar lleis pera domar les passions, que'l temperament fogós saltarà per damunt de la regla freda; l'esbogerrada joventut se fa llebra y s'esmuny dels paranyes que li posa l'impotent consell. Mes aquestes raons no són gens propries en vigílies d'escullir marit... Ai!, què dic, escullir? Jo no puc ni escullir a qui voldria ni refusar a qui em desagrada. Com la voluntat de la filla viva s'ha de doblegar a la del pare mort!... No es ben crudel, Nerissa, de no poder escullir ni refusar ningú?

NERISSA El vostre pare fou sempre un sant varó y els homes com ell solen estar guiats per l'inspiració en llurs últims volers. Heus aquí perque d'aquesta mena de joc, en virtut del qual vós sereu del qui esculleixi, segons la seva oculta intenció, entre les tres caixes d'or, de plata y de plom, no'n sortirà més que bé pera vós, esteune segura l'home sortat serà digne del vostre amor. A veure! Sentiu ja alguna amorosa afecció per un d'aquests nobilíssims pretendents que han arribat?

PORCIA Voldria que'm tornesses a dir els séus noms, un per un; a mida que tu'ls nomenaràs jo tels aniré describint y així, per la descripció, endevinaràs el meu afecte.

NERISSA

Primer que tots el príncep napolità.

PORCIA. Ah! aquest degué nàixer a l'estable, que no més parla del séu cavall; s'envaneix com d'un acte de gran mèrit de poderlo ferrar ell mateix! Tinc por que la seva mare no hagi fet l'arneta ab un ferrer.

NERISSA

Després ve'l compte palatí.

PORCIA No més fa que arrugar les celles com si volgués dir: *Si no'm voleu, decidiuho d'un cop*. Escolta sense somriure les més gracioses converses. Temo que a l'envellir se converteixi en filosof ploraner, ja que de jove està tant donat a la tristesa. Primer voldria casarme ab un cap de mort portant un òs a la boca, que ab un d'aquests dos homes. Déu me lliure d'ells!

NERISSA.

Y del cavaller francès, senyor Lebon, què men diheu?

PORCIA Que passi per un home ja que Déu l'ha posat a la terra. Certament, jo sé que es un pecat burlarse d'algú, però d'ell, ho dubto. Aquest té un cavall mellor que'l del Napolità; la mala costum d'arrugar la cella la té encara més viva que'l compte palatí. Es un conjunt de tots els homes, sense esser un home. Que una merla canti y ell a l'instant fa una cabriola; se barallaria ab la seva ombra. Si m'hi casava no tindria un marit, sinó vint. En fí, si em desdenyava, jo el perdonaria; doncs encara que m'estimés follament jo mai podria correspondrel.

NERISSA

Que direu, doncs, a Fauconbridge, el jove baró d'Anglaterra?

PORCIA Ja sabs tu que no li dic res perquè l'un y l'altre no'ns entenem; ell no parla llatí, ni el francès, ni l'italià y tu pots jurar solemnement que jo no posseeixo un borrall d'anglès. Té l'aire d'un home distingit, més ai!... qui pot parlar ab un maniquí? Però que extravagant vesteix! Diria jo que ha comprat el perpunt a Italia, els calçons a França, el casquet a Alemanya y ses maneres ací y allà, per tot arreu.

NERISSA

Y que'n penseu del séu veí, el lord Escossès?

PORCIA Que's mostra caritatiu ab el séu veinatge, puig ha emmatllevat una bofetada a l'Anglès y ha jurat tornarli tant prompte li sigui possible. Crec que'l Francès li surt en fiança y promet tornar en lloc d'una bofetada, dues.

NERISSA

Com trobeu el jove Alemany, el nebot del duc de Saxe?

PORCIA Fastigós al matí quan està dejú y encara més a la tarda quan està ubriac. En sos bons moments, val un xic menys que un home, en els pitjors, un xic més que una bestia: Si per desgracia me toqués, no'm mancarà un medi d'escaparme d'ell.

NERISSA Si temptava la prova y guanyés ab son acert a l'escullir la caixa, vós anirieu contra la voluntat del vostre pare, no volentlo.

PORCIA Doncs tement ja una desgracia, te prego que posis un bon vas de ví del Rhin damunt la caixa oposada; així, encara que'l mateix diable hi fos a dins, no dubto pas que ell la triarà. Faria tot lo del món, Nerissa, primer que casarme ab una esponja.

NERISSA No heu de tèmer res, senyora, que cap d'aquests nobles serà per vós; tots m'han fet saber la llur resolució d'entornarsen al séu país y de no alterarvos més ab ses atencions, a no esser que, per obtenirvos, hi hagi un nou medi sense la tria de les caixetes imposada pel vostre pare.

PORCIA Encara que ma vida degués envellir com la de la Sibyla, jo moriria casta com Diana si el ser d'un home no'm ve segons l'últim volè del meu pare. Estic meravellada de la discreció d'aquesta colla d'aspirants; no n'hi ha cap entre ells que jo no vulgui ben lluny de mí y a Déu prego que a tots els concedeixi bon viatge.

NERISSA Us recordeu, senyora, d'un Venecià, sabi y valent a l'ensem, que en vida del vostre pare vingué aquí en companyia del marquès de Montferrat?

PORCIA

Sí, sí, Bassanio! Me sembla que li deian aquest nom.

NERISSA Aquest mateix, senyora; y entre tots els homes que'ls meus pobres ulls han vist no'n recordo cap de més digne d'obtenir una dòna hermosa.

PORCIA No l'he oblidat y si el record m'es fidel, mereix les teves alabances.

(Entra un Criat)

PORCIA

Parla! Què hi ha de nou?

EL CRIAT Senyora, els quatre estrangers us demanan pera pendre comiat de vós. Además ha arribat un correu que envia el príncep del Marroc, avançant la nova de l'arribada del séu senyor que serà aquesta nit mateixa.

PORCIA Si ab tant de gust com veig marxar aquests quatre pogués veure l'arribada del cinquè, cosa dolça seria pera mí la seva vinguda. Però si tenint les qualitats d'un sant té la cara del color del diable, m'agradaria més pera confessor que pera marit. Vina, Nerissa. (al Criat) Passa al davant, estornell! Acabem de plantar un aspirant al carrer y ja a la porta en truca un altre.

(Sen van)

III

VENECIA

DAVANT LA CASA DE SHYLOCK

(Entren Bassanio y Shylock)

SHYLOCK

Tres mil ducats? Bé.

BASSANIO

Sí, senyor, per tres mesos.

SHYLOCK

Per tres mesos? Bé.

BASSANIO Y com ja us ho he dit, Antoni donarà sa fiança per aquesta cantitat.

SHYLOCK

Antoni fiador... Bé.

BASSANIO Podeu ferme aquest favor? Me voleu donar aquesta alegria? Podré saber la vostra resposta?

SHYLOCK

Tres mil ducats, per tres mesos y la fiança d'Antoni...

BASSANIO

Què hi responeu?

SHYLOCK

Antoni es bò.

BASSANIO

Heu sentit dir mai lo contrari?

SHYLOCK Oh! no, no, no, no. Si jo dic que es bò es que vull dir que es solvent. Però'ls séus interessos estan en perill: té una nau camí de Trípoli y una altra cap a les Indies. Ademés, acabo d'enterarme en el Rialto, que una tercera de les seves embarcacions se dirigeix a Mèxic, una quarta a l'Anglaterra; y d'altres ne té encara en llunyanes especulacions aventurades. Ara bé; les naus no són més que fustes, al cap y a la fi; els mariners homes com els altres. Heu de saber que hi ha rates de secà y rates d'aigua; lladres de terra y lladres marins: vull dir pirates; després hi ha els perills de les aigües, dels vents y de les roques. Tres mil ducats?... Crec que puc acceptarli la fiança.

BASSANIO

Esteune ben segur que podeu.

SHYLOCK Ben segur vull estarne y es pera assegurararmen que ho vull reflexionar. Podria parlarli a Antoni?

BASSANIO

Podeu venir a dinar ab nosaltres.

SHYLOCK Oh, mai! No vull fer sentor de porc, ni menjar d'allò que'l vostre profeta Nasareth ne feu l'estada del diable! Molt a gust compro y venc ab vosaltres, hi passejo, hi parlo, y demés coses per l'istil; però de cap manera vull menjar, beure ni pregar ab vosaltres. Què's diu de nou pel Rialto? Qui vé cap aquí?

(Entra Antoni)

BASSANIO

Es el senyor Antoni.

SHYLOCK, (per si) Quin aire'l séu, de publicà servil y empalagós! Com a cristià el detesto, però més encara per la seva indigna humilitat de deixar el diner de franc, ab lo qual fa que baixi l'interés usual aquí, entre nosaltres, a Venecia. Si un dia cau a les meves urpes m'hi rabejaré ab tota l'antiga rabia que li porto. L'home que odia al nostre poble sant y baladreja allí mateix aont els marxants se reuneixen, contra les meves operacions, y contra mí donant a mos llegítims guanys el nom d'usura!... Malehída sigui la meva tribu si no'm venjo!

BASSANIO, (en veu alta, a Shylock qui sembla absurd)

No sentiu? Shylock!

SHYLOCK Estic calculant lo que ting en caixa, y segons els comptes que faig ara de memoria, no m'es possible reunir la soma entera d'aquests tres mil ducats. No hi fa res! Túbal, un ric hebreu de la meva tribu, me deixarà lo que'm manqui... Més anem a pams! Quants mesos demaneu? (A Antoni) Que la sort us acompanyi, bon senyor! El vostre nom honradíssim movia ara mateix els nostres llavis.

ANTONI Shylock, jo no tinc la costum de deixar ni d'emmatllevar diners a interès, y n'obstant, pera ajudar a un amic en una necessitat pressosa, vaig a trencar la meva costum. (A Bassanio) Sab ja la cantitat que voldrieu?

SHYLOCK

Sí, sí, tres mil ducats.

ANTONI

Y per tres mesos.

SHYLOCK No hi pensava ja... Heu dit tres mesos? Y després vós... la vostra lletra de fiança... Ah, aveure això... però... escolteu! Heu dit vós, si no m'erro, que mai deixaveu ni emmatlleu diners a interès.

ANTONI

No, no ho faig mai.

SHYLOCK Quan Jacob anava a pasturar els moltons de son oncle Laban, aquest Jacob que gracies a lo que sa prudenta mare feu per ell, era el tercer patriarca després de nostre sant Abraham; sí, era el tercer...

ANTONI

Y bé, què més? Deixava a interès, ell?

SHYLOCK No, ell no deixava a interès; al menys com vós dirieu, positivament a interès, no. Però escolteu bé lo que feia Jacob. Ell y son oncle Laban havian convingut que tots els anyells que fossin ratllats y clapats perteneixien a Jacob com a salari. Arribada l'hora del zel, a la fi de la tardor, les ovelles buscaren el mascle; mentres el treball de la generació se realisava en les llanudes besties, el maynós pastor que havia mitg pelat unes verguetes, me les plantà al davant de les ovelles lascives al moment de l'acte de natura, y les besties que en aquella hora concebiren, a l'esser arribat el dia deslliuraren uns anyells violats que foren per Jacob. Era aquest un bon medi de guany, y Jacob fou benehit, y benehit es tot guany quan no es robat.

ANTONI Senyor, aquí anava Jacob darrera d'un guany aventurat que no estava en son poder obtíndrel, sinó que era creat y dirigit per la mà de Déu. Ab aquesta raó voldrieu justificar l'interès? Vostre or y vostra plata són potser ovelles y moltons?

SHYLOCK No us ho sabia dir; en tot cas jo'ls faig produhir igualment depressa. Però, senyor, escolteume bé...

ANTONI Observeu una cosa, Bassanio; y es com el diable pot valdres de l'Escriptura pels seus fins. Una ànima perversa que s'apoi en els sants testimonis, es com un criminal ab la rialla als llavis, una bella fruita podrida del cor. Oh! com la falsetat es hermosa per defòra!

SHYLOCK Tres mil ducats! Es una bella soma! Y per tres mesos dels dotze... Veiam quin serà l'interès?

ANTONI

A veure, Shylock, us haurem d'estar agraits?

SHYLOCK Senyor Antoni, moltes y moltes vegades, en el Rialto, m'heu avergonyit a propòsit del meu diner y de l'ús que'n faig. Jo ho he suportat ab paciència, alçant les espatlles, car la sofrenta resignació es el distintiu de tota la nostra tribu. Vós me dieu descregut, goç, brigand o bé escupiu a la meva capa de juheu pel sol fet d'usar com me plau de lo que'm pertany. Y bé, doncs, sembla que avui necessiteu que jo us ajudi, eh! Endavant! Vós me veniu a trobar y em diheu: *Shylock, nosaltres necessitem diners!* Y sóu vós qui dieu això, vós qui m'heu llençat la vostra bava al rostre, qui m'heu tret del vostre davant a puntades de peu, com treien el goç d'un extrany de la vostra porta! Soliciteu diners vós? Què us hauria de dir jo?. No deuria dirvos: *De quan ençà tenen diners els goços? Com es possible que un cà pugui deixar tres mil ducats?* O bé m'he d'inclinar profundament y, ab un tò, servil, contenintme'l respir dirvos, ab un blà mormull d'humilitat: *Mon graciós senyor, vós m'escupíreu el passat dimecres, me tregueru del costat vostre a puntades de peu, tal dia, no fa gaire vareu tractarme de goç. Per totes aquestes gentileses vaig a deixarvos tant de diner?*

ANTONI, (vivament) Y sóc ben capaç encara d'anomenarte igual, d'escupirte a la cara y d'engegarte lluny de mi a puntades de peu. Si deixes aquest diner no es pas com amic que'l deixes: l'amistat ha volgut mai negociar ab el xorc metall deixat a un amic? No! Més aviat deus considerar que'l deixes a un enemic, tu. Si ell manca al compliment, la bona cara que li faràs a l'exigir contra ell la punició!

SHYLOCK Ah! veieu com us sortiu de tò, ara! Jo voldria reconciliar-me ab vós, guanyar la vostra amistat, oblidar les injuries ab que m'heu sollat, atendre les vostres necessitats d'avui sense un miserable sòu d'interès pel meu diner, y vós no'm voleu entendre. La meva oferta, es, per tant, plena de benevolencia.

ANTONI

La benevolencia en persona.

SHYLOCK, Jo us la vull mostrar la meva bona voluntat. Veniu ab mí a casa de un notari y firmeume una senzilla lletra; Y com a cosa de broma, que consti allí que si no'm torneu el diner que jo us deixi en tal dia y en tal lloc, vós perdreu una lliura de la vostra carn sana, la qual serà tallada y presa de la part del vostre cos que més me plagui.

ANTONI En bona fe m'hi aving; firmaré aquest document y diré ab gust que'l juheu dóna proves de gran benevolencia.

BASSANIO No vull que per mi firmeu una semblanta lletra; prefereixo quedarme sense'l diner.

ANTONI

Vaja, amic, no siguis temerós; no hi ha perill d'aquesta pèrdua. Dintre dos mesos, o sigui un mes abans del rendiment, espero que entrarà a casa meva, nou vegades per valor d'aquesta lletra.

SHYLOCK Oh, pare Abraham! Són ben bé aquests els cristians! La duresa dels séus actes els ensenya a mal pensar de les intencions dels altres. (a Bassanio) Diheume, per favor, vós; si acàs ell me mancava al rendiment, què hi guanyaré d'exigir el deute? Una lliura de carn, presa d'un home, no es pas estimable ni profitosa com una lliura de carn de moltó, de bou, o de cabra. Ho repeteixo, es pera guanyarme la seva bona voluntat que li faig aquest favor. Si ho accepta, bé! Sinó, adéu! Però, per pietat, no m'insulteu fins en les meves bondats.

ANTONI

Sí, Shylock, firmaré'l document.

SHYLOCK Aneu, doncs, desseguida, a esperar-me a câl notari; feuli redactar aquesta acta de broma. Jo men vaig de dret a cercar els diners y de passada donaré un cop d'ull a casa que l'he deixada a la trista mercè d'un criat mal guardià, y desseguida sóc ab vosaltres.

(Sen va)

ANTONI Vés, corre, juheu; veuràs com aquest hebreu se fa cristià; se torna bon home.

BASSANIO

Les mellors paraules me desagraden eixint d'un pensament roí.

ANTONI Anem. No hi ha res a tèmer. Les meves naus arriben un mes abans del venciment.

(Sen van)

IV

BELMONT

A CASA DE PORCIA. MUSICA DE CORNS

(Entran EL PRÍncep DEL MARROC, moro abronzat, vestit de blanc, y tres o quatre homes del séu seguici, igualment habillats; darrera d'ells PORCIA, NERISSA y altres acompanyantes)

EL PRÍncep No'm mireu ab mals ulls pel color de ma pell, fosca empremta del meu veí, el sol de foc, vora del qual m'he criat. Porteume dels fills del nord l'home més blanc, d'allà aon la flama de Febus ab pena fon el glas, y per la vostra amor, obrimnos una vena pera veure quin dels dos té la sang més roja. Creu, hermosa dama, que aquest rostre ha esglaiat als homes braus, y per l'amor meu te juro, que les més superbes verges de nostres regions l'han doblement aimat. Jo no voldria mudar de color, quan no fos pera devenir senyor dels vostres pensaments, ma dolça reina.

PORCIA Jo no esculliría guiada únicament per la lleugera impressió d'una mirada de noia; además l'etzar a que està subjecte el meu destí, me roba la facultad d'escullir lliurement. Però si el meu pare, per sa prudencia tutelar, no m'hagués destinat a esser la muller de qui m'obtingui pel medi que us he dit, vós, príncep famós, tindrieu tants drets a la meva afecció com els altres pretendents vinguts fins ara.

EL PRÍncep Això sol desvetlla el meu agraiment. Conduiume, doncs, per favor, davant d'aquestes caixetes, que vull provar fortuna! Per aquesta cimitarra que va morfondre el gran Sofí y a un Príncep de Persia, que en tres batalles ha batut al sultà Solíman, te juro que estic disposat a aterrar ab mon esguard les més insolentes mirades, y ab la meva valentia el més ardit coratge, a arrebaçar els cadells de la mamella de l'òssa y fins amenaçar al lleó bramolant en contra de sa presa, tot pera conquerirte, hermosa meva! Més ai! que si Hercul y Lychas juguen als daus pera decidir victoria, l'etzar pot fer caure el mellor punt de la mà del més feble y Alcides serà vençut pel seu patge. Vetaquí com jo, guiat per la cega fortuna, podria fallar en allò que obtindrà un de menys digne y morir bentost de dolor!

PORCIA Cal que prengueu la sòrt com vingui; renunciieu del tot a escullir, o jureu abans de ferho, que, si s'ou dissortat en vostra tria, mai més, temps a venir, parlareu de casament a cap més dòna... Reflexioneu, doncs...

EL PRÍncep

M'hi aving. Anem! Guieume cap a la meva sòrt.

PORCIA

A l'iglesia, primer. Després de dinar provareu la vostra fortuna.

EL PRÍncep Que aleshores l'etzar me sigui favorable! Ell pot fer un cel o un infern de la meva vida!

(Sen van. Musica de corns)

V

VENECIA

UN CARRER

(Entra Lancelot Gobbo)

LANCELOT Caldrà que la meva consciencia s'ablanceixi y em deixi escapar de casa l'amo juheu. El dimoni em toca'l colze y em tempta ab bones paraules. Me diu: *Gobbo, Lancelot Gobbo, o bon Lancelot, o bon Gobbo* o bé *bon Lancelot Gobbo, estira les cames, pren l'embranchida y escàpat*. La meva consciencia me diu: *No, vé ab compte, Lancelot honrat, vé ab compte, honrat Gobbo*, o, com deia; *honrat Lancelot Gobbo, no fugis pas, posa aquest projecte sota els talons de les teves sabates*. Aleshores el dimoni, sempre ferm, m'asperona a equiparme pera la marxa: *En camí!* diu el dimoni; *vesten!* diu el dimoni; *en nom de Déu, pren una bona determinació*, diu el dimoni, y *escàpat d'una vegada!* Tot seguit la meva consciencia, volentme trencar les ales del cor ab son clamor, me diu molt prudentment: *Amic meu y honorós Lancelot, tu qui ets el fill d'un home honrat* (o mellor, d'una dòna honrada, car al meu pare no li manquen petites màcules; no sempre s'ha sabut retenir... li han fet goig certes coses) La consciencia, dic, me diu: *Lancelot no't moguis*. Moute, diu el dimoni: *No't moguis*, diu la meva consciencia. Y jo dic: *M'aconcelleu bé, consciencia*; y al dimoni: *Dimoni*, li dic, *m'aconcelleu bé*. Si obeheixo la meva consciencia, haig de restar ab l'amo juheu, un home que, ab perdó de Déu sigui dit, es una mena de diable; y si vull plantar al juheu, haig d'obeir al dimoni, y aquest sí que, si vosaltres no diheu lo contrari, es el diable en persona. Però el juheu es segurament el mateix diable fet home, y vaja, que en consciencia, he de dir que la meva consciencia es una consciencia ben dura, d'aconcellarme que resti a câl juheu. Es el dimoni qui'm dóna el mellor concell d'amic. Vaig a escaparme, dimoni; les plantes dels meus peus te són obedientes; vaig a escaparme.

(Entra el vell Gobbo, portant un cistell)

GOBBO Senyor! Jove! Sí, home, a vós m'adrosso! Voleu ensenyarme la via pera anar a câl mestre juheu?

LANCELOT, (pera sí) Déu del cel! Si es el meu propri pare! El pobre es quasi cego d'una granillada als ulls y ni em reconeix. A veure. Ting ganes d'experimentarlo.

GOBBO Jove, mestre, mon bon cavaller, voleu dirme, si us plau, per aon se passa pera anar a la casa del mestre juheu?

LANCELOT Al primer revolt que trobeu gireu a mà dreta, al revolt que segueix, tombeu a l'esquerra, y després, que dimoni! no gireu ni a dreta ni a esquerra, sinó que a l'altre revolt, aneu baixant de totes maneres cap a câl juheu.

GOBBO Oh, senderons de Déu! Me sembla que serà dificultós de trobar aquest camí! Y sabrieu dirme, vós, si un tal Lancelot qui viu ab el juheu, hi viu o no, ara?

LANCELOT Parleu del jove noble Lancelot? (Pera sí) Fixeuvoshi bé en quin tràngul el poso. (En veu alta) Parleu del jove noble Lancelot?

GOBBO Oh, no es pas un noble, senyor, sinó el fill d'un pobre home. El séu pare, maldament no

m'escaigui el dirho, es un home honrat, en extrem pobre, però, gracies a Déu, pot anar tirant.

LANCELOT Està bé! Que son pare sigui lo que vulgui, nosaltres parlem del jove noble Lancelot.

GOBBO

De Lancelot, pera servirvos, senyor.

LANCELOT Però, bon vell, escolteume si us plau, *ergo*, diheume, no es cert, parleu del jove noble Lancelot?

GOBBO

De Lancelot, y perdoni Vostra Senyoria!

LANCELOT *Ergo*, del noble Lancelot. No parleu del noble Lancelot, pare, car aquest jove cavaller, (gracies a la fatalitat y al destí y a altres paraules extravagants; gracies a les tres funestes germanes y demés branques de la ciencia) es irremissiblement finat, o per parlar més clar, se n'ha anat al cel.

GOBBO Rellamp! Que Déu men guardi! Aquest minyò era el meu únic puntal, el meu bastó de vellesa.

LANCELOT Es que per ventura m'assemblo jo a un garrot, a un pal, a un bastó, a una puntala? Que ja no'm coneixeu, pare?

GOBBO Ai! no, no us conec pas, jove cavaller; mes, jo us ho demano, digueume la veritat: el meu noi, (que Déu el tingui al cel!) es viu o mort?

LANCELOT

Però que no'm reconeixeu, pare?

GOBBO

Ai! senyor, ting entelada la vista; no us conec, no.

LANCELOT Ah! per més clar que hi vegessiu, en bona fe sinó us costava igual de reconèixer; espavilat es el pare que sab qui es el séu propri fill! Vaja, bon vell, vaig a darvos noves del vostre noi; doneume la benedicció pairal. La veritat s'ha d'obrir pas; una mort no pot restar molt temps oculta, a un pare sí que pot ocultàrseli el séu fill; més, a la fí, la veritat se mostra nua.

(S'agenolla)

GOBBO

Alceuvos, si us plau, senyor; sé del cert que vós no sóu Lancelot, el meu noi.

LANCELOT A vós us ha de plaure no burnejar més y donarme la vostra benedicció. Jo sóc Lancelot, aquell minyò que teniau, aquest fill que teniu, aquell noi que tindreu.

GOBBO

No ho puc creure que vós sigueu el meu fill.

LANCELOT

Sóc jo qui no sé si dec creureho; però sé que sóc Lancelot, el de cal juheu; y de lo que estic ben segur es que la vostra dòna, Marguerida, es la meva mare.

GOBBO Marguerida's diu, en efecte. Y si tu ets Lancelot, puc jurarte que ets carn y sang de la meva. Alabat siga Déu! Y quina barba tens! Portes més pèl tu a la cara, que Dobbin, el meu cavall de vares, a la cua.

LANCELOT Digueu, doncs, que la cua de Dobbin fa la creixença cap endintre; la darrera vegada que'l vaig veure, es segur que tenia més pèl ell a la cua que jo a la barba.

GOBBO

Senyor! Y com has mudat! Y digues, com lligueu tu y el teu amo? Aquí li porto un present. Us aveniu bé, ara?

LANCELOT Molt bé, molt, Però jo, com que estic decidit a fugir de casa seva, no m'aturaré fins que l'hagi ben perduda de vista. El meu amo es un juheu de nom y de fets. Portarli un present an ell? Una corda pera penjarlo. Me moriria de fam al séu costat; se'm podrien comptar els òssos de les costelles. Estic molt content que hagi vingut, pare; donareu aquest present a un tal senyor Bassanio. Aquest sí que fa lluir ab riques y flamantes llureies! Si no puc entrar al séu servei men vaig a correr tant de món com Déu ha fet... Oh, sòrt de les sòrts! Aquí el tenim, en presencia. Escometeu-lo, pare, o, si haig de

viure més temps ab el juheu, vull tornarme tant juheu com ell.

(Entra Bassanio, seguit de Lleonard y altres criats)

BASSANIO, (a un criat) Sí que podeu, més apresseuvos, que'l sopar estigui a punt tot lo més tard a les cinc. Feu enviar aquestes lletres a l'adreça llur, feu enllestir les llureies, y digueu a Gracià que vingui sense perdre temps a casa meva.

(Un criat sen va)

LANCELOT, (en veu baixa a Gobbo)
Empreneulo, pare!

GOBBO
Que Déu beneheixi a Vostra Exelencia!

BASSANIO
Grans mercès! Desitges quelcom de mí?

GOBBO
Aquí teniu el meu fill, senyor, un pobre noi...

LANCELOT No, no es un pobre noi, senyor, sinó el servent del ric juheu, el qual voldria, senyor, com el meu pare us dirà ab més detalls...

GOBBO
El minyò té, com si diguessim, una gran follia per servir.

LANCELOT En efecte, el resum y l'exposició del meu assumpte, es que jo serveixo al juheu y que voldria, com el meu pare us especificarà...

GOBBO
Ell y el séu amo, dit siga ab el respecte degut a Vostra Exelencia, s'avenen com gat y goç.

LANCELOT Pera abreviar, la bona veritat es que'l juheu, ab els séus mals tractes, m'obliga a lo que el meu pare, com a més vell, us explicarà, segons penso, ab abundancia...

GOBBO Aquí porto uns colomins que jo voldria oferir a Vostra Exelencia, essent la meva demanda...

LANCELOT En poques paraules; aquesta demanda es d'una gran impertinencia pera la meva persona, com Vostra Exelencia ho sabrà per boca d'aquest honrat vell, que encara que mal m'està el dirho, es pobre, a més d'esser vell, y es, además, el meu pare...

BASSANIO
Que l'un o l'altre parli per tots dos! Què voleu?

LANCELOT
Servirvos a vós, senyor.

GOBBO
Aquest es l'atreviment de la nostra petició.

BASSANIO, (a Lancelot) Te conec prou a tu: t'es concedit lo que demanes. Avui mateix, el teu amo Shylock m'ha parlat y sé que't deixa lliure d'anar endavant, si es anar endavant deixar de servir a un juheu ric, pera formar en el seguici d'un cavaller pobre com jo.

LANCELOT El vell proverbi escau que ni pintat entre'l meu amo Shylock y vós, senyor: ell té quelcom, més vós, senyor, teniu la gracia del cel.

BASSANIO Ben dit! Aneu, pare, ab el vostre fill. Vés a pendre comiat del teu vell amo, y demana que t'adressin a casa meva. (Als séus homes) Que se li dongui la llureia més ostentosa de tot el servei! No distreuessen.

(Conversa en veu baixa ab Lleonart)

LANCELOT Me pren ab ell, pare! Ah! aneu dient que no sóc capaç de trobar amo! Ah! y això que he estat sempre un cap buit! Molt bé. (Mirantse'l palmell de la mà) Hi ha cap home en tota Italia, que jurant per la Biblia, pugui mostrar un palmell de mà més venturós? No'm mancarà felicitat: teniu! aquesta ratlla de vida solament! Mireu aquí quina corrúa de mullers! Bon Déu! quinze promeses, poca

cosa! Onze viudes y nou verges, quasi res pera començar, un home tot sol. Y després tres vegades me salvaré d'apunt d'esser ofegat! Y que'n dieu d'aquest perill que menaça la meua vida al volt d'un llit de plomes? D'això sen diuen sòrts! Vaja, que si la fortuna es femella, an aquest pas es una bona noia. Veniu, pare! Vaig a pendre comiat del jueu en un salt.

(Sen van Lancelot y el vell Gobbo)

BASSANIO Sobre tot, bon Lleonart, no't descuidis d'això. Quan ho hakis comprat tot y tot posat apunt, torna al moment, que aquesta nit dono una festa als meus mellors amics. Vés, y fes via.

LLEONART

Hi faré tot quan sàpiga.

(Entra Gracià)

GRACIÀ

Aont es el vostre amo?

LLEONART

Per allà, passejantse, senyor.

(Lleonart sen va)

GRACIÀ

Senyor Bassanio!...

BASSANIO

Gracià!

GRACIÀ

Us haig de demanar una cosa.

BASSANIO

Tingueula per concedida.

GRACIÀ

Ja no'm podeu refusar; es necessari que jo us acompanyi a Belmont.

BASSANIO Si es necessari, vina!... Però escolta una cosa, Gracià: tu ets massa impetuós, massa brusc, tens unes paraules que tallen. Veus? aquestes coses que entre nosaltres te fan encara gracia y que cap amic, ni de bon troç, pren per defectes, als ulls de la gent que no't coneix prou, creume, tenen no sé què de massa lliure. Jo voldria de tu que ab una mica de la fredor que acompanya a la modestia, calmessis la fogositat del teu esperit; altrament, el teu procedir esbogerrat me faria malveure en els llocs aon vaig y tiraria per terra les meves esperances.

GRACIÀ Escolteume bé a mí, senyor Bassanio: sinó'm veieu pendre un seriós posat, parlar ab mesura, jurar lo menys possible, portar un devocionari a la butxaca, fingir un aspecte de conformació, y lo que es més encara, si no'm veieu, quan se diguin les gracies, amagar els ulls darrera el meu capell y sospirar y dir: *Amen!*... pera acabar, sinó compleixo ab tots els usos de la civilitat com un home que ha après a fer la cara solemne a fi de complaure a la seva avia, negueume pera sempre més vostra confiança!

BASSANIO

Està bé, veurem com us portareu.

GRACIA Ah! però aquesta nit no compta. No pendreu pas com a penyora lo que farem aquesta nit?

BASSANIO No, fóra una llàstima això. Al contrari, jo voldria moureus a que toquessin els ressorts més atrevits de vostra gresca, car tenim uns amics ab moltes ganes de riure. Ab això a reveure! Hi ha feines que m'esperen.

GRACIÀ Y jo cal que vagi a trobar a Llorenç y als demás; serem ab vós a l'hora del sopar.

(Sen van)

VI

UNA CAMBRA A CASA DE SHYLOCK

(Entran Jèssica y Lancelot)

JÈSSICA Me sab molt greu que abandonis així al meu pare; casa nostra es un infern y tu, joiós endemoniat, l'orejaves un poc de sa fortor d'aborriment. Adéu, per això! Aquí tens un ducat pera tu. Ah! tu, Lancelot, dintre un instant, a l'hora de sopar, veuràs a Llorenç entre'ls convidats del teu nou amo: dónali aquesta lletra... secretament! Ab això, adéu! No voldria que'l meu pare'm vegés parlar ab tu.

LANCELOT, (ploriquejant) Adéu!... No més puc parlar ab llàgrimes... Oh idólatra pertorbadora, deliciosa juheva! Molt m'enganyo si al mellor dia un cristià no comet alguna barbaritat pera ferte seva. Prou, adéu! Aquestes llàgrimes tontes aneguen el meu coratge d'home. Adéu!

(Sen va)

JÈSSICA Bona sort, Lancelot. Oh, quin pecat més horrorós cometo avergonyintme, d'esser la filla del meu pare! Més sols per la sang li sóc filla, no pas pel caràcter. Oh, Llorenç! Si realises ta promesa acabaré totes aquestes lluites; me faré cristiana pera esser ta ben amada esposa.

(Sen va)

VII

VENECIA

UN CARRER

(Entran Gracià, Llorenç, Salarino y Solanio)

LLORENÇ Sí, ens farem fonedissos durant el sopar, ens disfreçarem a casa meva y estarem tots de retorn abans d'una hora.

GRACIÀ

Però si no hem fet els preparatius que calen.

SALARINO

Ni hem avisat als homes de les teieres.

SOLANIO Es una cosa ben grollera si no's combina ab elegancia; pel meu parer, val més deixarho corre.

LLORENÇ

No més són les quatre; encara tenim dues hores pera arranjar-nos.

(Entra Lancelot qui porta una lletra) Quines noves portes, bon Lancelot?

LANCELOT

Si us plau obrir aquesta lletra, suposo que les sabreu.

LLORENÇ Conec quina mà l'envia; es una mà bonica, en bona fe; y es més blanca que'l paper aont ha escrit, aquesta mà bella!

GRACIÀ

Noves d'amor, séns dubte.

LANCELOT, (retirantse)

Ab el vostre permís, senyor...

LLORENÇ

Aon vas?

LANCELOT Rellamp! A convidar al juheu, el meu vell amo, perquè vingui a sopar a casa de l'amo nou, el cristià.

LLORENÇ, (en veu baixa a Lancelot, donantli diners) Atúrat; pren això... Digues a la graciosa Jèssica que no mancaré pas... dígalí en secret, vé. (Lancelot sen va) Y bé, senyors, que ens preparem pera la mascarada d'aquesta nit? Jo tinc qui em porta la torxa, ja.

SALARINO

Sí, bon Déu! Jo desseguida estic apunt.

SOLANIO

Jo també hi corro.

LLORENÇ

Veniunos a trobar, dins d'una hora, a mi y a Gracià, a casa seva.

SALARINO

Sí, va bé.

(Sen van Salarino y Solanio)

GRACIÀ

No es cert que aquella carta era de l'hermosa Jèssica?

LLORENÇ Cal dirtho tot! M'indica'l medi de portàrmela de casa seva, l'or y les joies que s'ha procurat, el vestit de patge que ja té dispost. Si son pare, el juheu, arriba a anar al cel serà per la mercè de la seva adorable filla; més si an ella, un dia, la desgracia la trastorna, serà ben bé per esser la filla d'un descregut juheu. Vaja, segueixme a mí; llegeix això tot caminant; la bella Jèssica serà el patge qui em durà la torxa!

(Sen van)

VIII

VENECIA

DAVANT LA CASA DE SHYLOCK

SHYLOCK Com tu vulguis! Més els teus ulls jutjaran; ja veuràs la diferencia que hi ha entre'l vell Shylock y Bassanio! Hei! Jèssica!... no podràs treure'l ventre de mal any com feies a casa meva... Hei! Jèssica!... ni roncar, ni dormir, ni estropellar ta llureia. Què fem Jèssica, que no vens?

LANCELOT, (cridant)

Hei! Jèssica!

SHYLOCK

Qui t'ha dit de cridar, a tu? Jo no t'he dit pas que cridessis.

LANCELOT Vostra senyoria m'ha repetit tantes vegades que jo no sé fer res sèns que m'ho diguin!

(Entra Jèssica)

JÈSSICA, (a Shylock)

Me crideu? Què desitgeu de mi?

SHYLOCK Estic convidat a sopar fòra de casa, Jèssica; aquí tens les claus... Més per què hi haig d'anar, jo? No es per amistat, sinó pera adularme, que'm conviden! Què hi fa? Hi aniré pel mateix odi que'ls tinc, pera menjar a costa del pròdig cristià... Jèssica, filla meva, vetlla per ma casa... Jo surto ab vera repugnancia; alguna traidoria's deu forjar contra la meva pau, car aquesta nit he somniat sacs de diner.

LANCELOT Us prego que hi aneu a l'instant, senyor; el meu nou amo us espera ab impaciencia.

SHYLOCK

Y jo an ell, també.

LANCELOT Tots junts han fet una conspiració... Jo no us dic pas que veureu una mascarada, més si la vegessiu, comprendré aleshores perquè la sang me rajà del nas el darrer dilluns negre a les sis del matí, després d'haver sagnat també, fa quatre anys, el dimecres de Cendra, a primera hora de la tarda.

SHYLOCK Què dius! Hi haurà màscares? Escóltam, Jèssica: tanca bé les portes, y quan sentis el timbal y el groller espinguet de la tenora colltorsada, no vagis a abalansarte a la finestra, ni treguis el cap al carrer pera veure aquests folls cristians d'embadurnats visatges. Al contrari, tapa les orelles de la meva casa, vull dirte les finestres. Que ni el soroll d'eixa buida extravagancia penetri a l'interior de ma austera maisó!... Pel bastó de Jacob ho juro; malehídes les ganes que tinc de sopar fòra de casa, aquesta nit! Però hi aniré... Passa al davant tu, follet, y digues que estic apunt de venir.

LANCELOT Passo endavant, senyor. (En veu baixa, a Jèssica) Deixeulo dir, mestreja, guaitau a la finestra:

Y veureu passar un cristià ben digne de l'esguard d'una juheva.

(Sen va Lancelot)

SHYLOCK

Què diu aquest beneit de la raça d'Agar, eh?

JÈSSICA.

Me deia: «Adéu, senyora»! Res més.

SHYLOCK Es una acceptable companyia, sinó que menja per sis; té la calma d'un cargol, a l'hora de la feina, y de dia es més dormilega que un gat mesqué! No estic per abellots an el meu rusc. Per això men desfaig y el passo a un cert personatge perquè l'ajudi a malgastar el diner emmatllevat. Vaja, entra a casa, Jèssica; potser que torni a l'instant; fes com te dic, tanca les portes darrera teu. *Ben tancat, ben salvat.* Es una màxima que no envelleix mai en el seny d'un home economisador.

(Sen va)

JÈSSICA, (mirant com Shylock s'allunya)

Adéu! Si no m'es enemiga la fortuna, prompte haurem perdut, jo un pare, y vós una filla.

(Sen va)

IX

VENECIA

DAVANT LA CASA DE SHYLOCK

(Entren Gracià y Solarino, de màscares)

GRACIÀ Aquesta es la barbacana sota la qual ens ha pregat Llorenç que l'esperessim.

SALARINO

Ja quasi ha passat l'hora.

GRACIÀ Es sorprenent que retardi així, car els amants corren sempre més que'l rellotge.

SALARINO Oh! els coloms de Venus volen dèu vegades més lleugers pera sagellar nous pactes d'amor que pera guardar entera la fe jurada.

GRACIÀ Y així es en tot. S'alça algú d'un festí ab l'apetit desmesurat de quan s'hi assentava? Quin es el cavall que al retornar d'una cursa fadigosa avança ab la fuga indomptable de la primera embranzida? En tota cosa s'es més fogós corrent darrera d'ella que al fruirla. Al fill pròdig s'assembla la nau engalanada, sortint de sa badía natal, empesa y abraçada per l'afalagadora brisa! Y al fill pròdig s'assembla quan retorna, lassos els flancs, les veles destroçades, retuda y pobra, per l'afalagadora brisa extenuada.

SALARINO

Aquí ve Llorenç... Reprendrem més tard aquesta conversa.

(Entra Llorenç)

LLORENÇ Cars amics, perdoneu ma llarga tardança! No jo, sinó els meus assumptes us han fet esperar. Si un dia us voleu convertir en lladres d'esposes, jo faré per vosaltres una guardia tant llarga com la vostra. Acosteuvos: aquí viu mon pare, el juheu... Ep! Que surti algú!

(Jèssica surt a la finestra, vestida de patge)

JÈSSICA Qui són vos? Digueu-m'ho, però més asseguradament, i això que puc jurar conèixer vostra veu.

LLORENÇ

Llorenç, el teu amor!

JÈSSICA Llorenç, és cert, el meu amor, veritat és, car a qui com a vos he estimat? Més, fóra de vos, qui ho sab, digueu-me, si jo sóc el vostre amor?

LLORENÇ

Tos pensaments i el cel ne són testimonis.

JÈSSICA, (tirant-li una caixeta) Teniu, preneu aquesta caixeta que prou no val la pena! Sortosament per a mi que es de nit i que vos no'm veieu pas, perquè em sento tota vergonyosa de la meua disfressa; però l'amor és cec i els enamorats no es poden donar compte de les dolces follies que ells mateixos cometem; car, si així no fos, el mateix Cupidó s'avergonyiria de veurem transformada en patge.

LLORENÇ

Baixeu, que cal que'm porteu la meua torxa.

JÈSSICA. Què! Cal encara que jo faci llum a la meua vergonya? Com si per ella sola no fos ja massa, un poc massa visible. I doncs! amor meu, com és que em destineu a enllumenar als altres, quan jo deuria amagar-me?

LLORENÇ Dona encisera, no estàs prou oculta sota aquest preciós vestit de patge? Però veniu a l'instant: el cor de la nit s'enfuig lleuger, i se'n espera a sopar a casa de Bassanio.

JÈSSICA Vaig a tancar les portes, a daurarme amb alguns ducats més i sóc amb vos.

(Desapareix de la finestra)

GRACIÀ

Pel meu capell us juro que no es juheva sinó gentil, aquesta.

LLORENÇ Malehit jo siga, sinó l'estimo amb tot el meu cor! Perquè és espiritual, tant com jo puc judicar-la; és bonica, si els meus ulls no m'enganyen i de que és fidel n'ha donat palesa mostra. Doncs, com noia espiritual, bonica i fidel té de regnar per sempre més en el meu cor. (Entra Jèssica) Ah! ja ets aquí?... Endavant, senyors, anem! Els nostres companys ja ens esperen amb llurs disfresses.

(Sen va amb Jèssica i Salarino)

(Entra Antoni)

ANTONI

Qui hi ha aquí?

GRACIÀ

Són el senyor Antoni?

ANTONI Via! Via! Gracià! Aon són tots els altres? Són les nou, els nostres amics tots us esperen; fóra màscara aquesta nit! S'ha alçat el vent i Bassanio s'embarcarà desseguida. He enviat vint persones a cercarvos;

GRACIÀ Això m'alegra; el meu desitg més gran és veure inflarse la vela i emprendre la marxa aquesta nit.

(Sen van)

EN EL PALAU DE PORCIA

(Musica de corns. Entren Porcia y El Príncipe del Marroc, ab llurs seguicis.)

PORCIA En avant! Descorreu les cortines y mostreu al noble príncep les distintes arque. (Al Príncipe) Ara, esculliu.

EL PRÍNCEP La primera es d'or y porta aquesta inscripció: *Qui m'esculleixi guanyarà lo que molts homes desitgen*. La segona, tota de plata, ofereix aquesta promesa: *Qui m'esculleixi obtindrà lo que's mereix*. La tercera, de plom comú, porta una divisa grollera com el séu metall: *Qui m'esculleixi deu dar y aventurar tot lo que té*. Cóm sabré jo si esculleixo la bona?

PORCIA Una d'elles guarda el meu retrat, príncep; si us el feu vostre, també jo us perteneixo.

EL PRÍNCEP Que guihi un déu la meva elecció! A veure: Vull tornar a llegir les inscripcions. Què diu aquesta arca de plom? *Qui m'esculleixi deu dar y aventurar tot lo que té*. Donarho tot... Y per què? Per plom! Aventurarho tot per plom? Aquesta arca es perillosa. Els homes que tot ho aventuren, ho fan solament ab l'esperança de majors beneficis. Una ànima d'or no's deixa enlluernar per un metall de rebutg; així es que jo no vull donar ni aventurar res pel plom. Què diu l'argent de virginal color? *Qui m'esculleixi obtindrà lo que's mereix*. Lo que's mereix?... Poc a poc, marroquí; pesa ab imparcialitat el teu valer; si t'evalues per la propria estima, de bastant ets mereixedor; més esser mereixedor de bastant, es lo suficient pera pretendre aquesta bellesa? Y ab tot, dubtar del meu mèrit, representaria, pera mí, una covarda retirada. *Lo què jo mereixo?* Es an ella! La mereixo per l'altesa del meu naixement, per la meva riquesa, per les meves dots, pel segell que em dóna l'educació, y sobre tot, pel meu amor!... Veiam! y si sense mirar més escullís aquesta?... Llegim una altra volta la sentència grabada en l'or: *Qui m'esculleixi guanyarà lo que molts homes desitgen*. No hi ha dubte! Es la noble dama! Tothom la desitja; de les quatre parts del món se ve a besar el tabernacle de la santa mortal que aquí se respira. Els deserts de l'Hircania, les amples solituts de l'immensa Arabia, són ara un encreuament de rutes obertes pels prínceps que visiten la bella Porcia! El reialme de les ones, quina cresta ambiciosa escumeja contra'l cel, no es un aturador pels llunyadans pretendents: com un xaragall el passen pera veure la formosa Porcia. Una d'aquestes arque guarda sa divina imatge. Es provable que sigui la de plom? Fóra un sacrilegi eix pensament groller; brutalitat molt grossa ja sería donarli per llit de mort aquesta obscura tomba!... Puc crèurela reclosa aquí en la plata, menys preciosa dèu voltes que l'or pur? Oh, pensament culpable! A una tant rica perla, al menys li cal una montura d'auri metall. Tenen a l'Anglaterra una moneda d'or aont hi ha grabada una figura d'angel, més solament està esculpida a la superficie, mentres que aquí es a dins, en un llit d'or, que l'angel reposa. Doneume la clau. Escullo aquest, que passi lo que vulgui.

PORCIA Aquí teniu la clau, preneula, príncep, y si el meu retrat es a dintre, jo sóc vostra.

(Obre l'arca d'or)

EL PRÍNCEP Oh, infern! Què es això? Una calavera que té un paper enrotllat en una de ses conques. Llegimlo:

No es pas or tot lo que lluu, sovint ho haveu sentit dir; molts homes vènen llur vida sols per contemplar mon brill. Tanquen les daurades tombes misèrrims cucs en llur si; si haguessiu sigut discret, lo mateix que sóu ardit; de cos jove y vell de pensa, ara en aquest pergamí no hi tindrieu la resposta. Adéu! Mon comiat es trist.

Ben trist, en veritat. Penes perdudes! Adéu, tu, flama abrusadora! Salut a la desesperació gelada! Porcia, adéu! Massa afligit me sento pera allargar una tant penosa separació. Així sen van els dissortats.

(Sen va)

PORCIA Alegra deslliurança! Anem, tanqueu les cortines! Que tots els del séu color esculleixin ab igual fortuna!

(Sen van tots)

VENECIA

UN CARRER

(Entren Salarino y Solanio)

SALARINO

Sí, company, te dic que he vist a Bassanio ferse a la vela; Gracià s'ha embarcat ab ell, més estic segur que Llorenç no els acompanya.

SOLANIO Aquest coquí de juheu, ab els séus crits, ha desvetllat al dux qui ha anat ab ell a regirar l'embarcació de Bassanio.

SALARINO Ha fet tard; la nau ja brandava a tota vela. Però al dux se li ha fet creure que Llorenç y la seva aimada Jèssica han sigut descoberts, junts, en una góndola, y además, Antoni li ha confirmat també que'ls dos amants no eren al navili de Bassanio.

SOLANIO Mai en ma vida he vist furia tant desordenada, tant folla, tant extranya, tant incoherenta com la que aquest goç de juheu mostrava pels carrers: *Ma filla! Els meus ducats! Oh! la meva filla fugada ab un cristià! Oh! els meus ducats en mans cristianes! Justicia! La llei! Mos ducats y ma filla! Un sac ple... no! no!... dos sacs plens de ducats, de ducats dobles, a mi robats per la meva filla! Y de joies!... Dues pedres, dues precioses y riques pedres robades per la meva filla... Justicia! Que's trobi la filla! Ella té les pedres y els ducats!*

SALARINO Y ja totes les criatures de Venecia el segueixen cridant: *Ohé! sa filla, ses pedres, sos ducats!*

SOLANIO Ja cal que'l bon Antoni sigui exacte al dia del venciment, sinó ho pagarà ell tot això.

SALARINO Diable! ara m'hi feu pensar, vós; un Francès ab qui jo parlava ahir, me deia que en l'estreta mar que separa la França de l'Anglaterra, un vaixell de la nostra ciutat havia anat a fons ab sa opulenta càrrega. Desseguida, al dirme això, vaig pensar ab Antoni y en mon interior desitjava que no fos un dels séus.

SOLANIO Deurieu dirho an ell lo que sabeu; més sense brusquetat, pera no afligirlo.

SALARINO No hi ha un home mellor en tota la terra. He vist com se despedia de Bassanio. Aquest li deia que s'apressaria a tornar quan més aviat possible. Ell li ha respost: *No ho feu pas, Bassanio, no vull que pera mi violenteu les coses, al contrari, espereu que'l temps les hagi madurades. Y en quan a la lletra que jo he firmat al juheu, que'l vostre pensament d'enamorat no sen ocupi. Esteu alegre, consagreuvos tot al vostre festeig y a l'assegurança del vostre amor per les demostracions que us semblin més convincentes.* Dit això, els ulls plens de llàgrimes, ha girat la testa, y d'esquena mateix, allargant el braç, ha pres la mà de Bassanio, retenintla ab infinita tendresa entre les seves. Aleshores, s'han separat.

SOLANIO Diria que sols per Bassanio estima la existencia. Creume, anemlo a trobar y ab alguna distracció esvahimli la melancolia que ell mateix se dóna.

SALARINO

Sí, anem.

(Sen van)

XII

BELMONT

EN EL PALAU DE PORCIA

(Entra Nerissa, seguida d'un criat)

NERISSA.

Cuita! cuita! descorre les cortines a l'instant, per favor, que'l

Príncep d'Aragó acaba de jurar y ve desseguida a provar fortuna.

(Musica de corns)

(Entren El Príncep d'Aragó, Porcia y llurs seguicis)

PORCIA Mireu: aquí hi ha les arques, noble príncep, si esculliu la que guarda mon imatge, nostra festa nupcial serà prompte celebrada, més si sóu dissortat, ja cal que sense planys ni discursos de cap mena, us disposeu a partir immediatament.

EL PRÍncep El meu jurament me força a tres coses: per de prompte, mai revelar a ningú l'arca per mí escullida; després, mai pretendre una dòna pera casarmhi, si erro l'arca bona, y per fí, deixarvos a l'instant, si la sòrt no m'acompanya.

PORCIA Aquestes són les condicions a les quals jura sometres aquell qui s'aventura a possehir ma pobra persona.

EL PRÍncep Dispost hi estic. Que la fortuna realci les meves esperances!... Or, plata y plom groller. *Qui m'esculleixi deu dar y aventurar tot lo que té.* Cal que facis més bona cara abans que jo dóni o aventuri res per tu! Què diu l'arca d'or? Ah! Veiam! *Qui m'esculleixi guanyarà lo que molts homes desitgen.* Lo què molts homes desitgen? Aquest *molts* potser designa la folla multitut qui es deixa enganyar per les apariencies; qui judica per lo que enlluerna sa mirada, qui no sab veure l'interior de les coses, com el falsiot que fa son niu a la vista de tothom, a l'aire lliure, part defòra del mur, al mateix indret del perill. Jo, doncs, no vull escullir lo que molts homes desitgen, perque no vull anar de parella ab els esperits vulgars ni confòndrem ab les barbres multituts. A tu, a tu vaig ara, reliquiari de plata! Dígam novament quina es la teva divisa: *Qui m'esculleixi obtindrà lo que's mereix.* Ben dit. En efecte, qui voldria abusar de la fortuna obtenint honors mancats del sagell del mèrit? Que ningú tingui la presumpció de revertirse ab immerescudes dignitats! Ah! si els imperis, els graus, les places, no s'obtinguessin a força de corrupció; si els honors purs fossin comprats no més al preu del propi mèrit, quanta gent núa veuriem ben abrigada y quants que avui manen serien manats! Quan d'agram rossegair s'arrebassaria del bon grà de l'honor! Y quantes llevors de noblesa, espigolades en els femers y en el rebutg dels temps, treuriem magnifica brostada!... Però anem a escullir. *Qui m'esculleixi obtindrà lo que's mereix.* Jo preng lo que'm mereixo. Doneume la clau d'aquesta arca, que aquí obro la porta a la meva fortuna.

(Obra l'arca de plata)

PORCIA

Lo que hi trobeu no mereixia tant llarga espera.

EL PRÍncep Què veig! El retrat d'un estúpit fent ganyotes qui m'allarga un paper! Vaig a llegirlo. Que poc t'assembles a Porcia! Que diferent ets de lo que jo esperava, de lo que jo mereixia! *Qui m'esculleixi obtindrà lo que's mereix.* No mereixia altra cosa que un cap d'idiota? Es aquest el preu equitatiu dels meus mèrits?

PORCIA El jutge y el culpable no poden ocupar el mateix lloc: són dos papers de naturalesa oposada.

EL PRÍncep

Què diu aquí?

El foc m'ha trempat set voltes; set voltes deu ser provat per no esser erroni, el judici. Una mena de gent hi ha que no més abraça ombres, y ombra es llur felicitat. Ja ho sé que en eix món hi ha tontos com jo, per fòra brillants. L'esposa que a vós us plagui meneu al llit, mes mon cap serà y es símbol del vostre. Ab això, aneusen, si us plau.

Com més aquí m'estés, més lleig paper hi faria. Ab una testa d'idiota havia vingut a galantejar, més ara men vaig, ab dues. Adéu, dòna encisera! Cumpliré mon jurament y suportaré ab paciència la meva desgracia.

(El Príncep d'Aragó sen va ab el séu seguici)

PORCIA Mireu el papelló, com s'ha cremat al llum! Oh! aquests tontos carregats de reflexions! Quan se decideixen a obrar tenen el dò de malversarho tot ab llur sapiència.

NERISSA No es cap disbarat el vell proverbi: forca y casori, coses del destí!

PORCIA

Anem! clou les cortines, Nerissa.

(Entra un missatger)

MISSATGER

Missenyora aont es?

PORCIA

Aquí. Missenyor, què vol?

MISSATGER Senyora, acaba d'arribar a la vostra porta un jove venecià, qui precedeix y anuncia la vinguda del séu amo. Porta de part d'ell substancials homenatges, compresos en presents de gran valúa, además dels compliments y frasseigs de la més fina gentilesa. No he vist mai un embaixador d'amor tant propfici: cap dia d'abril ha anunciat tant delitosament la vinguda de l'abundós estiu com aquest herald la vinguda del séu amo.

PORCIA Prou, prou, no parlis més! Mitg temo que aviat no'm diguis que es un dels teus parents, quan així dispendies ta verbotat de les grans festes pera lloarlo. Vina, vina, Nerissa; el temps me manca pera veure aquest lleuger correu de Cupidó que tant apunt arriba.

NERISSA

Mestre Amor vulgui que siga Bassanio.

(Sen van tots)

XIII

UN CARRER DE VENECIA

(Entren Solanio y Salarino)

SOLANIO

Y ara digues, quines noves corren pel Rialto?

SALARINO Segueix corrent la brama, per ningú desmentida, que una de les naus d'Antoni, carregada que era una riquesa, ha fet naufragi en el estret, als *Goodwins*; penso que així s'anomena aquell indret. Es un baix fons perillós y malestrug aon sepultades geuen les carcasses de molts navilis de fonda calada. Aquesta es la nova, dat el cas que'l rum rum que jo't porto sigui un fill dels que la veritat engendra.

SOLANIO Voldria que fos tant fals com la més trafica de les comares que mai hagi rosegat pa de pessic o bé fet creure als séus veíns que les llàgrimes l'anegaven per la pèrdua d'un tercer espòs. Més pera no enfonzarme en un mar de digressions y no entorpir la via planera de la senzilla conversa, es ben cert que'l bon Antoni, l'honrat Antoni... Oh! que jo no trobi un calificatiu prou digne de precedir el séu nom!...

SALARINO

Vaja! vés a la fí!

SOLANIO

Eh! Què dius?... Y bé, la fí es que ha perdut un navili.

SALARINO

Déu vulgui que sigui aquesta la darrera de les seves pèrdues.

SOLANIO Déixam dir a l'instant *Amen!* de tanta por que tinc que'l diable no vingui a trencar la meva oració, perque miratel com ve cap aquí en forma de juheu. (Entra Shilock) Y doncs, Shylock? Què's diu de nou entre'ls marxants?

SHYLOCK Vosaltres, mellor que ningú, heu sabut la fugida de la meva filla.

SALARINO Això es veritat. Y lo que's jo, conec el sastre que li ha fet les ales ab les quals ha emprès la volada.

SOLANIO Y en quan a Shylock ja sabia que l'aucell tenia tota sa ploma, y que en eix punt, està en la natura de tots els aucells el deixar la vella.

SHYLOCK

Damnada està per tal fet.

SALARINO

Ben cert, si el diable la jutja.

SHYLOCK

Ma sang y ma carn revoltarse així!

SOLANIO

Què, vella carronya! Això't passa a la teva edat?

SHYLOCK

Vull dir la meva filla; que es ma sang y ma carn.

SALARINO Hi ha més diferencia entre ta carn y la seva que entre la gaieta y l'ivori, y en quan a les vostres sangs, la teva es el roig most, la seva ví del Rhin... Però, digueunos, sabeu si Antoni ha tingut o no alguna pèrdua en mar?

SHYLOCK Quin altre mal negoci pera mí! Heus aquí un fallit, un trist pròdig que ab prou feines gosa a mostrar el cap en el Rialto! Un pidolaire que acostumava a venir a la plaça pera treure més al sol que no tenia a l'ombra! Que no pensi ab sa lletra! No sabia dirme altre nom que usurer. Que descuidi sa lletra! Acostumava a deixar diners sols per delicadesa cristiana. Que obliidi sa lletra!

SALARINO Bah! no dubto que si Antoni't manqués, tu no li voldries pas la seva carn. De què't serviria?

SHYLOCK D'esqué pels peixos. Y sinó pera satisfer ma venjança. Ell m'ha fet abaixar la cara ab sos menyspreus, per ell he deixat de guanyar mitg milló, s'ha rigut de mes pèrdues, s'ha mofat dels meus tants per cent, ha trepitjat la meva raça, ha esbullat els meus negocis, ha refredat mos amics y encès mos enemics... y per quina raó? Perque sóc juheu! Que no té ulls un juheu? Un juheu no té per ventura mans, òrgans, proporcions, sentits, afeccions y passions? No's nodreix ab iguals aliments, no el fereixen les mateixes armes, no està subjecte a malalties d'una mateixa llei, no's cura pels mateixos medis, no l'escalfa el mateix estiu y no el refreda el mateix hivern que a un cristià? Si se'ns trenca la pell no sagnem, acàs? No som forçats a riure si ens pessigollejen? Si ens emmatzinen, que per ventura no morim nosaltres? Y si ens ultratgen no tindrem dret a venjarnos? Si en tot lo demás som com vosaltres, també volem assemblarvos ab això. Quan un cristià es ultratjat per un juheu, aont el conduheix la seva humilitat? A la venjança! Quan un juheu se sent ofès per un cristià, seguint el séu exemple, aon deu dirigir sa paciència? Doncs siga, a la venjança! La perfidia que de vosaltres he après jo me la faré valdre y caigui la desgracia sobre meu sinó allissono a mos mestres.

(Entra un criat)

EL CRIAT Senyors, mon amo Antoni, que's troba a casa seva, desitja parlarvos a tots dos.

SALARINO

Nosaltres l'hem cercat per tots indrets.

SOLANIO Aquí se'ns en acosta un que també es de la tribu! Dubto que sen trobi un altre pera fer el tres, si es que'l mateix diable no esdevé juheu.

(Sen van Solanio, Salarino y El Criat)

(Entra Túbal)

SHYLOCK Diques, Túbal, quines noves portes de Gènova? Has trobat la meva filla?

TÚBAL D'ella he sentit parlar en més d'un indret, però no m'ha sigut possible trobarla.

SHYLOCK Malament! Malament! Remalament! Dóna per perdut un diamant que m'havia costat dos mil ducats a Francfort! Mai fins ara havia caigut la maledicció sobre la nostra raça; jo no l'he sentida fins ara... Hi perdo dos mil ducats en tot això, sense comptar algunes joies precioses, ben precioses joies!... Aquí la voldria la meva filla, morta, a mos peus, ab les joies penjantli en les orelles!... Enterrada la voldria, aquí, a mos peus, ab els ducats dins de sa caixa!... Y cap nova, cap, dels dos fugats!... No, ni una!... Y ja ni sé quan han pujat tots els treballs de recerca. Sí, pèrdua sobre pèrdua! Fuig el lladre ab tant; tant pera trobar el lladre! Y res pera satisferme, ni una ombra de venjança! Ah! totes les desgracies cauhen sobre mes espatlles, sols en mon pit esclaten els sanglots, pera mon rostre són totes les llàgrimes!

(Plora)

TÚBAL No, per cert, a altres homes persegueix la desgracia. Antoni segons he sentit dir a Gènova...

SHYLOCK

Què! Què! Què? Una desgracia? Una desgracia?

TÚBAL

Ha perdut una nau que retornava de Trípoli.

SHYLOCK

Gracies a Déu siguin dades, bon Déu, gracies! Ja es ben veritat?

Ja es ben veritat?

TÚBAL

Jo he parlat ab uns mariners lliurats del naufragi.

SHYLOCK Te dono les gracies, bon Túbal!... Es una bona nova; sí, bona nova! Bé! Bé! Y aont això? A Gènova?

TÚBAL M'han dit que la vostra filla, a Gènova, ha malgastat vuitanta ducats en una nit!

SHYLOCK Me claves un punyal... Mai més veuré el meu or. Vuitanta ducats d'un sol cop! Vuitanta ducats!

TÚBAL Han vingut ab mí a Venecia uns acreedors d'Antoni, y asseguraven que no s'escaparà de fer fallida.

SHYLOCK

Això m'anima. El marejaré, el torturaré; això m'entusiasma.

TÚBAL Y un d'ells ha ensenyat una tombaga que l'havia comprat a la vostra filla a preu d'un mico.

SHYLOCK La desgracia l'aplani! Com me tortures, Túbal: era la meva turquesa. Era un present de Lia, de quan joves; no l'hauria donada per tot un bosc de micos.

TÚBAL

Y no hi ha dubte, Antoni està enfonzat.

SHYLOCK Sí, tens raó, es veritat. Vés, corre, Túbal, retentme un home de lleis, quedeu compromesos ab quinze dies d'anticipació... Si no'm paga, vull ferme ab el séu cor: quan ell hagi desaparegut de Venecia faré tot el negoci que a mí em plagui. Corre, Túbal, y vina a retrobar-me a la nostra sinagoga; via, bon Túbal. A la nostra sinagoga, Túbal!

(Sen van)

XV

EL PALAU DE PORCIA, A BELMONT

(Entren Bassanio, Porcia, Gracià, Nerissa y altres acompanyants.

Les arquas estan visibles)

PORCIA Jo us prego de detindreus. Espereu un dia o dos a aventurarvos; si no acerteu, jo perdo així la vostra companyia. Tardeu doncs, un poc més. Hi ha no sé què (no es pas l'amor, no,) que'm fa sentir quan me doldria perdreus; y un tal pressentiment, ja sabeu vós que no vindrà de l'odi. Pera ferme comprendre mellor, doncs, (y això que la verge sols gosa parlar ab el propri pensament), jo voldria retenirvos un mes o dos aquí, abans que pera mí temptessiu la fortuna. Jo podria ensenyarvos la manera de ben escullir, sinó que aleshores seria una perjura y jo no ho seré mai. Per altra part, podeu mal escullir y aleshores me deixareu ab el negre dolor de no haver estat perjura. Malhagin els vostres ulls! Són ells els que m'han encantat y mitg partit en dues: vostra es l'una meitat, l'altra meitat es vostra... ai, volia dir meva; però si es meva es també vostra, y així sóc vostra entera. Oh! crudel destí el que alça un mur entre el propietari y la propietat, y fa que sentintme jo vostra, no'm pogueu vós pendre!... Si així passés que sen vagi la sòrt a l'infern y no pas jo! Parlo massa, ja ho veig, més es pera

aturar el temps, allargarlo, retenirlo, distreurel y així retardar la vostra elecció.

BASSANIO

Deixeume, deixeu-me escullir que aquest estat me posa en tortura.

PORCIA En tortura Bassanio? Digueu així que en vostre amor s'hi amaga alguna traició.

BASSANIO Cap, a no esser que fos la terrible traició del dubte que em fa tèmer per la possessió d'allò que estimo. Hi ha tant de parentiu y afinitat entre la neu y la flama, com entre la traició y el meu amor.

PORCIA Sí, sí; però jo temo que ara no parleu com un home a qui la tortura força a parlar.

BASSANIO

Prometeume la vida y diré tota la veritat.

PORCIA

Doncs siga; confesseu y viviu.

BASSANIO Si haguessiu dit: confesseu y aïmeu, en dos termes hauriau enclòs la meua confessió. Oh dolcíssim torment quan l'atormentadora desvetlla en mí la resposta que ha de deslliurarme! Anem! Guieume a les arque y a la meua sòrt.

PORCIA Anem doncs! En una de elles sóc tancada; si m'estimeu m'hi trobareu. Nerissa y tots vosaltres, retireu-vos un poc... soni la musica mentres que ell esculleixi! Si perd acabarà com el cigne que expira cantant; y perque sigui més fidel la comparança, mos ulls seran el xaragall aon trobi ell l'humit coixí de mort. Mes potser guanyarà: y aleshores què serà la musica? Oh, serà l'esclat de la trompeteria de quan els vassalls fidels saluden a un rei coronat de nou; serà el dolç ressonar d'aubada que's filtra a l'orella del nuvi ensomniat y el crida a casament... Mireusel! camina ab tanta magestat, però més ric d'amor que'l jove Alcides al deslliurà la verge que l'afligida Troya oferia en tribut al monstre de la mar. Jo estic disposta al sacrifici, aquestes dònes, aquí, a part, són les Dardanianes, qui ab el visatge descompost venen a veure el dessenllàs de l'acte... Coratge, Hèrcul! Viu tu, y em faràs viure... Me corpren molta més ansia a mí qui contemplo el combat, que a tu qui l'afrontes.

(Comença la musica. Mentres Bassanio medita davant les arque, se sent la cançó que segueix:)

Digam aon l'amor s'hostatja?

En la testa o en el cor?

Digam com naix y es nodreix?

Respòn, respòn.

L'amor s'engendra en els ulls, viu de mirades, y mor en el breçol que l'ampara. Brandem tots les campanes per l'amor. Jo canto: Ning, nang, abranda!

TOTS

Ning, nang, abranda!

BASSANIO Se veu que'ls més hermosos defòres poden esser els més falsos. El món està en contínua decepció per culpa de l'ornament. Quan de justícia's tracta, quina es la causa tant desesperada y negra que un home de paraula dolça no n'atempere l'horror? En religió hi ha cap heretgia, per condempnable que sigui, que santificada per una calva austera y autorisada per un text, no pugui amagar sa baixesa dessota una bella forma? No hi ha cap vici, per petit que sigui, que no prengui els colors de la virtut. Si n'abonden de covards, ab el cor fals com esgraonada de sorra, que ostenten la barba d'un Hèrcul y d'un Mart ferotge! Penetreu en son interior: el séu fetge es blanc com la mateixa llet! S'acuiracen ab les despulles de la força sols pera ferse temibles... Contempleu la bellesa y veureu com se guanya a pes d'enflocadura; d'aquí ve aquest miracle, nou en la naturalesa, de que les dònes més opulentes siguin al mateix temps les més escualides. Mireu com eixes trenes reguincolades en anelles d'or y què ab l'airè's mouhen tant graciosament sobre una pretesa hermosura, sovint no són més que la deixa d'un altre cap, y aquell aon nasqueren geu en el sepulcre! Què es l'ornament, sinó la platja del mar més perillós? El vel magnífic qui cobreix una bellesa indiana? Es, en una paraula, l'apariencia de la veritat ab que's vesteix un segle pervers que als més prudents voldria esgarriar. Y per això, or cridaner, aspre aliment de Mides, jo't rebutjo. (Senyalant l'arca de plata) Y a tu també, pàlit y ordinari mediador entre home y home... Però tu; oh! plom trist, que més aviat fas una menaça que una promesa, tu'm commous per ta senzillesa més que per tes paraules y jo sóc qui t'escullo! Que'n sigui el resultat la meua ditxa.

PORCIA Com se dissipen en els aires totes les altres emocions, inquietuts, foll desesper y tremolosa esgarriança, y gelosia d'ull verdós! Modérat tu, oh amor! calma ton èxtassi, atura aqueix torrent de joia, disminueix el sobrepuig; ta beatitut m'omplena massa y atenuarla deus, sinó de goig m'ofegaré.

BASSANIO, (obrint l'arca de plom) Què veig aquí? El retrat de l'hermosa Porcia! Quin semi-déu ha pogut acostarse tant a la vida? Se mouhen aquests ulls o bé es que veientlos els meus tremolen, que ells me semblen mourers? Y aquests llavis mig oberts ab sa alenada de mel que els atravessa; mur tant suau jamai ha separat a més seus amics. En els cabells l'artista ha imitat a l'Aràgnida teixint un filet d'or aont els cors dels homes queden presos més aviat que els mosquits en les teles d'aranya! Però aquests ulls!... Cóm hi ha pogut veure l'artista pera ferlos? Me sembla que a l'acabar l'un, n'hi havia prou pera enlluernar els dos d'ell y privarlo de dur l'obra a terme. Més observeu una cosa: que tant com la realitat del meu entusiasme elogia ab indigne feblesa aquesta imatge, igualment aquesta ombra, s'arrocega penosament allunyada de la realitat... Aquest es l'escrit clau y resum de la meua ventura:

A vós qui no esculliu pas guiat per l'apariencia, bona sòrt y bona tria! Doncs tal ditxa se us presenta, no aneu a cercarne d'altra, conteuteuvos ab aquesta. Si esteu satisfet, si us don vostra sòrt ditxa completa gireuvos vers vostra dama y ab un dolç bes reclameula.

Escrit deliciós! Ab el vostre permís hermosa dama... (Besa a Porcia) Jo vinc, ab eix paper a la mà, a pendre y a oferir. El lluitador que brega ab son contrari ab l'afany del premi, creu haver triomfat als ulls del poble quan sent batre de mans y aclamacions per tots costats; més s'atura, el seny enterbolit y fixa la mirada, no saben bé si aquella tempestat d'entusiasme s'adresa o no an ell. Així, jo resto davant vós, tres cops hermosa dama, dubtant de la certesa de quan veig, fins que per vós me sigui assegurada, firmada y confirmada.

PORCIA Aquí em veieu, ben bé com sóc, Bassanio. Jo pera mi sola, no tindria l'ambició d'esser molt més de lo que sóc. Pera vós sí que voldria triplicar vint voltes mon saber y esser mil cops més bella y mil voltes més rica y sols pera vèurem créixer en vostre apreci, voldria tenir en virtuts, bellesa, fortuna y amistats, tot un tresor incalculable. Heu de saber qué la soma del meu valer no es grossa; en un cop d'ull evalueula y us trobareu ab una noia sense saber, sense experiencia, contenta d'estar encara en la edat propia a esser ensenyada y més contenta d'haver nascut ab seny viu pera apendre, y sobre tot joiosa de confiar son esperit dócil a la vostra direcció, oh, senyor meu, mon guaiador, mon rei! Jo y tot lo que es meu, d'ara en avant es vostre. Fa poc jo era el senyor d'aquesta bella finca, amo de mos criats, de mi mateixa regna; més ara, en eix instant que us parlo, la casa, els criats y jo també, tot es vostre, senyor. Tot us ho dono ab aquesta tombaga. Guardeula bé! Si la perdessiu o donessiu, pressagi fóra això de la decadencia del vostre amor y em donariau motiu de recriminarvos.

BASSANIO, (posantse en el dit la tombaga que Porcia li ofereix) M'heu fet emmudir, senyora; es ma sang sola la que us respòn en mes venes; y en totes les potencies del meu ser hi regna aquella confusió que's manifesta en les remors de la multitut commosa per l'amable arenga d'un príncep estimat; es un caos en el quin s'hi barrejen tots els sentiments y es fonen en una suprema joia que sense intenció s'expressa. Quan del meu dit manqui eixa baga, la vida em mancarà; oh! sí, aleshores podeu cridar en veu forta: Bassanio es mort.

NERISSA

Missenyor y missenyora, per nosaltres, espectadors, qui hem vist realisarse els nostres vots, ja ha arribat l'hora de cridar:
Ditxosos, ditxosos sigueu senyor y senyora!

GRACIÀ A vós, senyor Bassanio, y a vos, ma gentil dama, jo us desitjo tanta ditxa com pogueu desitjar vosaltres, doncs estic segur que els vostres desitgs no s'oposen a la meua ditxa. El dia que Vostres Exelencies pensin solemnisar l'unió de llurs voluntats, jo demano que a mi també se'm permeti casarme.

BASSANIO

De molt bona gana, si pots trobar muller.

GRACIÀ Mercès a Vostra Senyoria; vós mateix men heu trobat una. Els meus ulls són tant llestos com els vostres, missenyor. Vós heu vist la mestreja y jo he mirat la serventa. Si vós estimaveu, jo també he estimat, que no es del gust vostre ni del meu, l'entretenir les coses. Vostra fortuna geia en aquestes arque, y la meua igualment, com el fet us ho prova. Sang y aigua he suat pera ferme voler, seca ting la boca de tan prodigar juraments d'amor, y per fí, si tal promesa es una fí, la promesa he lograt d'aquesta hermosa, que'l séu amor me donaria, si vós teniau la sòrt de fervos vostra la mestreja.

PORCIA

Y es veritat, Nerissa?

NERISSA.

Sí, senyora, si vós hi consentiu.

BASSANIO

Y vós, Gracià, aneu de bona fe?

GRACIÀ

Sí, en bona fe, senyor.

BASSANIO

Molt honrades se veuran nostres nupcies ab vostre casament.

GRACIÀ, (a Nerissa) Ens hem de jugar mil ducats ab ells a veure qui farà la primera criatura.

NERISSA

Que deslliguem la borsa?

GRACIÀ Y doncs; ab aquests jocs es impossible guanyar si un no's deslliga la borsa. Qui ve cap aquí? Llorenç y la seva infidel y l'altre! Solanio, mon vell amic Venecià!

(Entren Llorenç, Jèssica, y Solanio)

BASSANIO Sigueu an aquest lloc molt ben vinguts, Llorenç y Solanio, si es que la novetat dels meus drets d'aquí dins, m'autorisa a desitjar tal cosa. Ab el vostre permís, Porcia encisera, a mos amics y compatriotes dóno la benvinguda.

PORCIA

Missenyor, igualment dic; són benvinguts del tot.

LLORENÇ A Vostra Mercè, gracies. En quant a mí, missenyor, no m'animava pas l'intent de venir a visitarvos en eix lloc, més, havent trobat a Solanio pel camí, de tal manera m'ha pregat que l'acompanyés, que no m'hi he sabut negar.

SOLANIO

Es ben veritat, y raons no'm mancaven pera ferho. El senyor Antoni s'encomana a vós.

(Dóna una lletra a Bassanio)

BASSANIO Abans d'obrir eixa lletra, digueume, si us plau, com està mon lleal amic?

SOLANIO Si està malalt, senyor, no més ho està de l'ànima, y si està bò, el cos no hi té que veure. La seva carta us en donarà compte.

GRACIÀ (senyalant a Jèssica) Nerissa, mostreuvos tendra ab eixa estrangera; doneuli vostra benvinguda. Vinga eixa mà, Solanio! Quines noves porteu de Venecia? Cóm està el magnífic marxant, el nostre bon Antoni? Com l'alegrarà la nostra bella fortuna; som uns Jasons y hem conquerit el llegendari tresor.

SOLANIO

Tant de bò haguessiu conquerit el que ell acaba de perdre!

PORCIA Aquesta lletra porta horribles noves que roben el color de les galtes de Bassanio; la mort d'un car amic, séns dubte! Sinó, quina altra cosa al món podria desfigurar fins a tal punt la fesomia d'un home coratjós? Oh! Y com més va, pitjor? Bassanio, permeteume, jo sóc una meitat del vostre esser y la meva gran part haig de tenir en lo que eix paper us porta.

BASSANIO Oh, dolça Porcia! Hi ha aquí algunes paraules de les més desoladores que mai hagin ennegrit el paper. Dóna encisera, quan per primera volta us fiu conèixer el meu amor, francament us vaig dir que tota ma riquesa en mes venes circulava, que cavaller jo era. La veritat vaig dirvos aleshores, y ab tot, dòna estimada, heu de veure com no donant cap preu a ma fortuna, encara me realçava massa. Al dirvos que ma riquesa y no res era tot hu, havia de dirvos que era menys que res, ja que pera procurarme medis, m'he convertit en deudor d'un amic meu y an ell l'he fet deudor de son pitjor enemic. El paper d'aquesta lletra, senyora, es com el cos del meu amic: cada paraula es una ferida oberta per aon s'escola la vida. Però es ben veritat, Solanio? Han fallat totes ses empreses? Cap n'hi ha hagut de venturosa? De Trípoli, de Mèxic, d'Anglaterra, de Lisboa, de Berbería, de les Indies, ni un sol vaixell s'ha lliurat de topar ab les roques, perdició dels marxants?

SOLANIO Ni un sol, missenyor! Y després, es provable que per més que Antoni obtingui el diner que cal pera pagar el deute, el juheu no vulgui acceptarlo. Jo no he vist mai un esser ab forma humana llençarse ab tanta feresa a la perdició d'un home. Del matí al vespre està implorant al dux y vol remoure a son favor les llibertats de l'Estat si no se li fa justicia. Han provat de persuadirlo vint

marxants, el mateix dux y els nobles de més alta alcurnia, més ningú el treu de les seves rabioses raons: manca de paraula, justícia, compromís firmat!

JÈSSICA Quan jo ab ell era encara, li vaig sentir jurar davant Túbal y Chus, de sa mateixa tribu, que més s'estimaria tenir la carn d'Antoni, que vint voltes doblada, la soma que li deu; y jo sé, missenyor, que si acàs no s'hi oposen l'autoritat, el poder y la llei, malament anirà la cosa pel pobre Antoni.

PORCIA, (a Bassanio)

Y es vostre car amic, qui es troba en aquest trànsit?

BASSANIO Mon amic més volgut, l'home més bò, i el cor més prompte, el més incansable en els favors, un home en qui brilla l'antic honor romà més que en cap altre dels que a Italia respiren.

PORCIA

Quina quantitat li deu al juheu?

BASSANIO

Tres mil ducats.

PORCIA Què! No més això? Doneunhi sis mil y esqueixeu la lletra; dobleu y tripliqueu els sis mil abans que'l tal amic perdi un sol cabell per culpa de Bassanio. Primer veniu ab mí a l'iglesia, doneume'l nom d'esposa vostra, y desseguida us en aneu cap a Venecia, vers l'amic; a mon costat, repòs no haurieu ab l'ànima intranquila. Tindreu prou or pera pagar vint voltes aqueix deute y, quan pagat ja sigui, porteu aquí vostre fidel amic. Nerissa, ma serventa, y jo, entre tant, aquí viurem en casta viudetat. Anem, veniu, que us toca empendre la marxa al mateix dia nupcial. Festegeu vostres amics, feuloshi cara alegre; ja que tant car m'haureu costat carament vull estimarvos. Però llegiume la lletra del vostre amic.

BASSANIO, (llegint) «Tendre Bassanio, s'han perdut tots mos vaixells; mos acreedors esdevenen crudels; ma situació es molt apurada, ma lletra al juheu perilla; y, ja que pagantla, a la força he de deixar de viure, vull que sigui nul tot deute entre nosaltres dos, ab tal que abans de morir us vegi; de totes maneres feu com us plagui; si no es vostra amistat, no ha d'esser ma lletra la que us decideixi a venir!»

PORCIA

Oh! mon amor, enlestiu prompte vostres assumptes y marxeu.

BASSANIO Ja que'm doneu vostre permís, corro a apressarme; més, d'aquí a la tornada, cap llit tindrà la culpa del meu retard, cap repòs s'escorrerà entre vós y jo.

(Sen van tots)

XV

VENECIA

UN CARRER

(Entren Shilock, Salarino, Antoni y un Guarda)

SHYLOCK

Guarda, no li treieu pas l'ull de sobre... Que no sem parli de compassió... Mireusel l'imbècil que deixava diners sense interès!
No li treieu pas l'ull de sobre, guarda.

ANTONI

No obstant, escóltam, bon Shylock.

SHYLOCK Jo reclamo ma lletra: no insisteixis per ella, he jurat que ma lletra me seria pagada. Tu m'has tractat de goç sense motiu; doncs bé! ja que sóc un goç no't fihis de mos uials. El dux me farà justícia. Molt m'extranya, guarda infidel, que hakis caigut en la temptació de creurel y sortir ab ell de presó.

ANTONI

Te prego que m'escoltis.

SHYLOCK Jo reclamo ma lletra, a tu no vull sentirte; jo reclamo ma lletra, es inútil que parlis més. De mi no'n fareu un d'aquests bonassanos d'ulls contrits, que dobleguen el cap, sospiren, s'entendreixen y es corven a la voluntat dels cristians. No vull que'm segueixis; no demano paraules, no vull més que ma lletra.

(Shylock sen va)

SOLANIO

Més ferotge mastí no s'ha vist mai entre homes.

ANTONI Deixemlo; no el seguiré més ab pregs inútils. Atenta contra ma vida, prou sé per quin motiu: sovint jo he salvat de ses persecucions a molta gent qui ha vingut a implorarme; d'aquí ve el séu odi.

SOLANIO

Estic segur que'l dux no acceptarà com vàlit el vostre compromís.

ANTONI El dux no pot trencar el curs de la llei. No's poden desatendre les garanties que'ls estrangers troben entre nosaltres a Venecia, sense que la justícia de l'Estat resti compromesa als ulls dels marxants de totes nacions que ab llur comerç fan l'esplendor de la ciutat. Que vingui, doncs, lo que hagi de venir! Mes m'han deixat tant extenuat aquestes pèrdues y angunies que ab prou feines si tindrè una lliura de carn pera satisfer demà a mon sanguinari acreedor. Anem, guarda, en avant!... Déu vulgui que Bassanio vingui a véurem pagar el séu deute y en pau tot lo del món.

(Sen van)

XVI

BELMONT

EN EL PALAU DE PORCIA

(Entren Porcia, Nerissa, Llorenç, Jèssica y Baltasar)

LLORENÇ Senyora, ho dic sens vacilar en presència vostra: teniu una alta y veritable idea de la divina amistat; ne doneu la més ferma prova soportant com vós ho feu l'absència del vostre senyor. Més si sabessiu a qui feu tal honor, a quin real cavaller presteu ajuda, de quina abnegació es feta la seva amistat per monsenyor vostre marit, estic segur que'l vostre desprendiment us enorgulliria com mai cap altra bona acció ordinària.

PORCIA No m'he penedit mai d'haver fet bé, y no serà pas avui que comensi. Entre companys qui viuen y passen el temps junts y quines ànimes estant junyides igualment al llaç de l'amistat, deu regnar una vera harmonia de temperaments, de gustos y maneres. Això em fa creure que aquest Antoni, per esser l'amic de cor de missenyor, deu assemblarse an ell. Essent així, m'ha costat ben poc lliurar l'imatge de la meua vida del domini d'una infernal crudeltat! Mes preng un tò que s'assembla massa al propi elogi; deixem, doncs, això y parlem d'altra cosa. Llorenç, poso en vostres mans la vetlla y direcció de casa meua, fins a la tornada de missenyor. En quan a mí, vaig a cumplir la promesa feta secretament al cel, de pregar y viure en contemplació, ab la sola companyia de Nerissa, fins que son marit y missenyor tornin. A dos llegües d'aquí hi ha un monestir, y allí estarem recloses. Jo us demano que accepteu una càrrega que la meua amistat y les circumstancies del moment us imosen.

LLORENÇ Senyora, gustosament compliré ab totes les vostres acertades ordres.

PORCIA Tot mon servei ja sab els meus intents: a vós y a Jèssica us obehiran com al senyor Bassanio y a mí mateixa. Conserveuvos bé, doncs; fins a més veure!

LLORENÇ

Suaus pensaments y hores de ditxa us acompanyin!

JÈSSICA

A Vostra Mercè desitjo, totes les joies del cor!

PORCIA Pel vostre desig, gracies! jo ab goig us el retorno. Adéu, Jèssica! (Sen van Jèssica y Llorenç)

Ara, a tu, Baltasar. Sempre fidel y honrat t'he vist: veuret igual avui espero! Pren eixa lletra y fes tots els esforços humans pera esser depressa a Pàdua; pòsala a les propries mans del meu cosí el doctor Bellario. Després, pren ab gran cura els papers y els habits que ell te donarà, y, sobre tot, ab la pressa més gran del món, pòrtals a on cala el llahut públic que fa la via de Venecia. No perdis temps en paraules, marxa; jo seré allà primer que tu.

BALTASAR

Me n'hi vaig, senyora, ab tota la llestesa possible.

(Sen va)

PORCIA Nerissa, acóstat. Porto entre mans una empresa que t'es desconeguda. Veurem nostres marits més prompte de lo que ells se pensen.

NERISSA

Y ells a nosaltres, que'ns veuran?

PORCIA Sí, Nerissa, més talment habillades que'ns creurán provistes d'allò que'ns manca. Apostem lo que vulguis que al veurens totes dues engalanades com a dos jovincels, seré jo el cavaller més fí dels dos y el que portarà de més bella faisó la daga. Veuràs com sé estrafer l'aflautada veu que marca'l trànsit de l'adolescent a l'home; com al nostre pas breu sé donarli força masculina, com parlo de baralles ab l'aire fanfarró que'ls joves prenen, y com sabré inventar dolces mentides! Quantes honorables dames hauran caigut malaltes sospirant pel meu amor y llur vida hauré pres ab ma duresa! Jo no podia pas complàureles a totes! Després vindrà'l penediment y em sabrà greu, a la fi, d'haver causat sa mort. Jo diré tant bé una vintena d'aquestes gracioses mentides que no mancarà qui juri com fa més d'un any que he deixat les aules!... Me ballen pel cap mil facecies de les que fan aquests arruixats que ara'm convé imitar pel meu servei.

NERISSA

Ens pendran per homes?

PORCIA Fuig! Quina pregunta si la sentís un alegre maliciós! Anem! Te faré saber tot el meu plan una volta siguem en mon cotxe que'ns espera defòra el parc. Apressemnos que avui ens toca fer vint llegües.

(Sen van)

XVII

BELMONT

EN ELS JARDINS DE PORCIA

Entren Lancelot y Jèssica

LANCELOT No hi ha dubte, no; perque mireu, dels pecats dels pares els fills ne van geperuts; y es per això que jo tremolo per vós. Sempre us he estat franc, que a no esser així no remouria en vostre presencia aquest assumpte. Revestiuvos de coratge perque'm sembla, en bona veritat, que esteu damnada. Sols resta una esperança en vostre favor, y encara es una mena d'esperança borda.

JÈSSICA

Dígam, si et plau, quina es aquesta esperança?

LANCELOT En bona fe que sí; podeu confiar, en últim cas, que no heu estat engendrada pel vostre pare y que no sóu la filla del juheu.

JÈSSICA En efecte, aquesta sí que es una mena d'esperança borda. En aquest cas, fóren els pecats de la meva mare els que caurien sobre meu.

LANCELOT Es cert, y per això jo temo que no sigueu damnada de pare y mare: veieu com al fugir de Scila vostre pare, ensopego ab Caribde, vostra mare. Vaja, que per tots dos costats esteu perduda.

JÈSSICA

El meu marit me salvarà, que m'ha fet cristiana.

LANCELOT La veritat, això no el fa gens abonable; bé erem prou numerosos els cristians; els justos que calien pera poder viure els uns tranquilament vora dels altres. Aquesta empeltada de cristians farà alsar el preu del porc: si tots n'hem de menjar, aviat ni per un ull de la cara podrem gaudir d'una conna a la graella.

(Entra Llorenç)

JÈSSICA Vaig a dir al meu marit aquestes paraules vostres, Lancelot; aquí ve justament.

LLORENÇ Me fareu tornar prompte gelós, Lancelot, si seguiu atraient la meva dòna pels racers.

JÈSSICA Ah! per nosaltres dos podeu estar tranquil, Llorenç que Lancelot y jo no'ns avenim. M'ha dit ben clar que en el cel no hi ha gracia pera mí, perque sóc filla d'un juheu, y gosa a dir que vós sóu un home nefast a la Republica perque al convertir els juheus en cristians, feu alsar el preu del porc.

LLORENÇ, (a Lancelot) Més pla me seria a mi justificarme d'això davant de la Republica, que a vós de l'arrodoniment de la negresa. Sóu vós qui heu engreixat a la serventa moresca, Lancelot.

LANCELOT Y es bò que guanyi en grossaria lo que pert en virtut. Això demostra que la moresca no m'espanta.

LLORENÇ Qualsevol beneit que se't presenti t'arma avui un jóc de paraules! Me sembla que aviat serà el silenci el mellor encís de l'esperit, y que sols els lloros tindran algun mèrit parlar. Vés, estropell, entra a dir que's preparin pel dinar.

LANCELOT

Es per demés, senyor, tots tenen gana.

LLORENÇ Bon Déu! estàs fet una estisora de les paraules! Dígalshi, doncs, que preparin el dinar.

LANCELOT

També el dinar està preparat; el cobert haurieu de dir.

LLORENÇ

«Cobert» doncs, si així ho vols.

LANCELOT, (acotantse, el capell a la mà)

Oh, no; aquí, jo permanexo descobert; sé quan us dec, senyor.

LLORENÇ Un altre joc de paraules! Es què vols mostrarnos en aquest moment tot el tresor de les teves gracies? Contesta planerament a mes paraules senzilles. Vés dir a tos companys que posin el cobert a taula, que comensin a servir y que nosaltres venim a dinar.

LANCELOT Sí, senyor, servirem taula, y posarem el cobert dins del plat, senyor; en quan a vós, senyor, vindreu a dinar quan així plagui a vostre humor y fantasia!

(Sen va)

LLORENÇ Visca'l bon seny! Y quina cua porten ses paraules! Aquest imbècil ha allotjat tot un exèrcit de mots xirois en sa memoria; però conec imbècils de més altura, que igualment que ell n'estan tots armats, y que, per una paraula rara, estropellen el sentit comú. Y el teu bon humor com va, Jèssica? Ja es hora que'm diguis el teu parer, ma benaimada; què te'n sembla de l'esposa del senyor Bassanio?

JÈSSICA Sobrepassant tota llohança. Ja cal que'l senyor Bassanio visqui sabiament, perque oferintli la seva esposa una tant gran felicitat, trobarà les alegries del cel aquí a la terra y si no les sab fruhir aquí baix, que no esperi pas retrobarles allà dalt. Ah! si dos déus fessin an el cel una posta sobre la valúa de dues dònes de la terra, y Porcia fos una d'elles, ja caldria realzar de bell nou a l'altra, perque com Porcia no n'hi ha dues en eix món tosc y pobre.

LLORENÇ

Tu tens en mí com a marit, lo que ella es com esposa.

JÈSSICA

Ja ho sembla! que sem preguntí a mí això.

LLORENÇ

Ja ho preguntaré més tard; primer anem a dinar.

JÈSSICA

Llorençó, dèixam alabarte ara que tinc gana.

LLORENÇ No, fesme el favor, deixèm això y ho rependrem per sobre taula; allí, dígam lo que vulguis, y ho digeriré tot alhora.

JÈSSICA

Molt bé, vull treureus la careta.

(Sen van)

XVIII

VENECIA

UNA SALA D'AUDIENCIA

(Entren El Dux, els Senadors, Antoni, Bassanio, Gracià, Salarino, Solanio y d'altres.)

EL DUX

S'ha presentat, Antoni?

ANTONI

A les ordres de Vostra Mercè.

EL DUX A pesarat estic per tu; has anat a raure ab un adversari de pedra, ab un foll inhumà, un miserable, incapàs de sentir pietat y en quin cor no hi arrela un brí de tendresa.

ANTONI Sé que Vostra Mercè ha fet molts esforços pera apaibagar la seva dura persecució, més com no minva el séu rigor y com no hi ha medi legal per lliurarme dels atacs de la seva renuncia, jo oposo la meva paciència a la seva furia, y em revesteixo de tota la calma del meu esperit per soportar la rabia y jou de la seva ànima.

EL DUX

Que'l juheu se presenti davant del tribunal!

SOLANIO

A la porta s'espera; ara ve, mon senyor.

(Entra Shylock)

EL DUX El pas obriu, que's posi davant nostre! Tothom creu, y jo també, Shylock, que tu t'has volgut fingir pervers no més que fins a l'hora del desenllàs, y que en aquell instant, donaràs proves d'una indulgència y pietat més extremades que ta crudeltat aparenta. Se creu, doncs, que en lloc de reclamar la pena, o sigui una lliura de carn d'aquest pobre marxant, no tant sols renunciaràs a semblant desdita, sinó que corprès d'humana afecció y tendresa, franc el faràs de mitja mota y ab cor apiadat consideraràs quants desastres han caigut sobre d'ell, capassos d'aterrar a un marxant de reis y de desvetllar la compassió en els pits de bronzo, en els cors de marbre, a Turcs despiatats, a Tartars ignorants de tota obligació d'afectuosa gentilesa. Tothom aquí, espera una bona resposta, juheu.

SHYLOCK Informada està Vostra Mercè de les meves intencions. Pel nostre sant Sabath he fet jurament de no perdonar la desdita estipulada en ma lletra. Si sem desatén, que'l mal recaigui sobre'ls vostres privilegis y les llibertats de vostra ciutat! Me preguntareu perque prefereixo una lliura de carnassa a tres mil ducats? An això jo us respondré, solsament, que aquest es el meu gust. Que no es una resposta? Supposeu que per casa meva corre una rata que'm molesta y que a mi em plau donar dèu mil ducats pera ferla emmatzinar!... Us convenç aquesta resposta? Hi ha qui no pot sofrir que un porc respiri, altres que'n veient un gat ja's desaforen, altres que no's poden retenir l'orina quan un sac de gemecs els sona a l'orella; y així, la sensació, que es la mestreja de la passió, la conduheix a mida de sos desigs o de ses repulsions. Vetaquí, doncs, ma resposta: Així com no s'explica, per cap raó fonamentada, perque a l'un l'esgarrafa'l crit del porc, a l'altre'l gat inofensiu y casolà, a l'altre un sac de gemecs que s'infla, y perque, tots obeint a una feblesa inevitable, martiritzen an aquell que'ls ha martiritzat, jo, igualment, per explicar la raó d'aquest crudel procés, no vull, ni en puc donar cap altre, que l'antiga horror y conscient odi que per Antoni sento... Aquesta resposta us acontenta?

BASSANIO Home sense cor, no hi ha resposta que excusi la crudeltat ab que't rabeges.

SHYLOCK

No estic obligat a plàuret ab la meva resposta.

BASSANIO

Maten tots els homes als sers a qui no estimen?

SHYLOCK

S'odía a un ser que mort no se'l vulgui?

BASSANIO

No tot agravi engendra fatalment l'odi.

SHYLOCK

Què! Te plauria sentir dues voltes el fibló d'una serp?

ANTONI Recordeu-vos, creieume, que discutíu ab el juheu. Tant valdria encaminarvos a la platja y dir a la grossa mar que abaixés sa natural alsaria; preguntar al llop perque fa belar l'ovella en cerca de son anyell; voler obligar al pins de la montanya a no cimbrear llurs altes copes y a no bronzir quan pels oratges del cel són agitades; tant us valdria empendre la més dura tasca, com provar (doncs res hi ha més dur) d'entendre aquest cor juheu. Així demano que no se li ofereixi res més, que no's provi cap més medi. Fòra aplaçaments! Acabin les argucies! Vinga a mí ma sentència, y al juheu sa requesta!

BASSANIO

Te dono sis mil ducats en lloc dels teus tres mil.

SHYLOCK Si cada hu d'aquests sis mil fos partit en sis y si cada part fos un ducat, jo tampoc te'ls voldria; vull ma lletra y fòra.

EL DUX

Com pots esperar misericòrdia si tu no'n mostres gens?

SHYLOCK Quin judici he de tèmer si no manco a la llei? Teniu vosaltres, en vostres cases, gran nombre d'esclaus a qui feu treballar lo mateix que a vostres goços, per la sola raó que'ls heu comprat... Vindré jo y us diré: *Proclameulos lliures! Caseulos ab els vostres fills! Per què'ls feu suar al pes de les càrregues? Doneulos llits tant flonjos com els vostres! Menjars fins com els vostres afalaguin llurs paladars!* Y vosaltres me respondreu: *Aquests esclaus són nostres...* Doncs, bé, jo responc igual: la lliura de carn que d'ell reclamo, prou cara l'he pagada; es meva, y la vull. Si no me la doneu, ai de vostres lleis! Els decrets de Venècia perden tota força! Demano justícia; l'obtindrè? Responeu.

EL DUX

El meu poder me permet disoldre'l tribunal a no esser que Bellario, sabi doctor que he enviat a cercar pera determinar aquest cas, arribi avui mateix.

SALARINO Missenyor, a fòra hi ha un missatger, recent arribat de Pàdua ab una lletra del doctor.

EL DUX

Que's porti eixa lletra! Que vingui el missatger!

BASSANIO Asserènat, Antoni! Vaja, amic meu! més coratge! Tindrà'l juheu ma carn, ma sang, mos ossos, tot, abans que per mí s'escoli una gota de ta sang.

ANTONI Jo sóc l'ovella apestada del remat, la que cal matar. La fruita més madura es la que més aviat cau a terra; deixeume caure. Lo mellor que fareu, Bassanio, es viure per dictar el meu epitafi.

(Entra Nerissa disfressada d'escribà)

EL DUX

Veniu de Pàdua, de part de Bellario?

NERISSA

Sí, missenyor, Bellario envia'l séu salut a Vostra Mercè.

(Dóna una lletra al Dux)

BASSANIO

Per què tant vivament esmoles eixa fulla?

SHYLOCK

Per tallar lo que'm pertoca d'aqueix fallit.

GRACIÀ No en el cuiro, sinó en el teu cor esmoles la teva arma, aspriu juheu! Oh, no; no hi ha cap metall, ni la mateixa destrat del butxí, que sigui més tallanta que ta rencunia d'acer! Es que cap preg no't pot commoure?

SHYLOCK

Cap que tu puguis imaginar.

GRACIÀ Oh! dampnat siguis, inexorable cà! Mala justícia que't deix viure! Tu em poses en perill de ferme perdre la fe y creure com Pitàgores que les ànimes de les besties passen al cos de l'home. Ton esperit ferésteg dava vida a un llop que fou penjat, per haver degollat un home; y aquella ànima ferotge despresa de la bestia s'allotjà dins teu quan eres en el ventre de ta heretja mare! Tos apetits són els d'un llop, sanguinaris, famolencs y furiosos.

SHYLOCK Mentres ab tes injuries no'm raspis la firma d'aquesta lletra, no danyaràs més que tos pulmons cridant tant fort. Referma el teu esperit, bon jove, sinó rebrà una sotregada mortal... Aquí justícia espero.

EL DUX Aquesta lletra de Bellario recomana un jove y sabi doctor a l'Audiencia. Aon se troba?

NERISSA

S'espera molt aprop d'aquí, per saber si vós el voleu admetre.

EL DUX

Ab tota l'ànima. Que tres o quatre de vosaltres surtin y un acompanyament de gentilesa li improvisin! Tot esperant, el Tribunal escoltarà la lletra de Bellario.

L'ESCRIBÀ, (llegint) «Sàpiga Vostra Mercè, que la seva lletra m'ha trobat molt malalt; però en el mateix instant que son missatger arribava, jo rebí l'agradable visita d'un jove doctor de Roma que s'anomena Baltasar. L'he informat de la causa pendenta entre el juheu y el marxant Antoni. Hem fullejat abdós molts llibres. Ell us porta la meva opinió; us la mostrarà refinada per sa propria ciencia, tant extensa, que jo em quedaria curt al lloharla; y obeint a mos prec, ell satisfarà en lloc meu les intencions de Vostra Mercè. Que'ls anys que li manquen no el deixin mancat de la vostra alta estima; no, per favor, car mai s'ha vist en un cos tant jove una tant madura testa. Jo el deixo a vostre amable atenció, ben segur de que la prova ha de sobrepujar a mes llohances.»

EL DUX Sentiu lo que escriu el sabi Bellario; y suposo que aquest es el doctor qui ve. (Entra Porcia, en habit de doctor juris) Doneume vostra mà. Veniu de part del vell Bellario?

PORCIA

Sí, missenyor.

EL DUX Són ben vingut aquí. Preneu el vostre lloc. Esteu informat del cas ara present davant del Tribunal?

PORCIA Conec a fons la causa. Quin es aquí el marxant, y quin es el juheu?

EL DUX

Antoni, y vós també, vell Shylock, acosteuvos els dos.

PORCIA

Es Shylock vostre nom?

SHYLOCK

Shylock m'anomeno.

PORCIA Intenteu un procés de ben extranya natura; mes haventvos colcat de ple dins del nostre dret, les lleis de Venecia no poden oposarse a la vostra demanda. (A Antoni) Són vós el sotmès a sos rigors, no es cert?

ANTONI

Sí, segons ell.

PORCIA

Reconeixeu com vostra la lletra?

ANTONI

La regonec.

PORCIA

Doncs cal que'l juheu tingui clemencia.

SHYLOCK

En virtut de quin manament, si us plau?

PORCIA No es cosa que's comandi la clemencia. Del cel devalla, com una pluja suau, damunt del lloc aont impera; bàlsam de virtut doble que fa bé a qui el prodiga y al socorregut. Es la força de les forces. An els monarques, desde llur sitial, els escau mellor que la corona. Llur ceptre representa la força del poder temporal, es l'atribut de majestat y de temença del qual emanen el respecte y terror que els reis inspiren. Més la clemencia plana per damunt l'autoritat del ceptre; son sitial està en el cor dels reis, es l'atribut del mateix Déu; y el poder terrenal que més a Déu s'acosta es el que sab atemperar la justícia ab la clemencia. Per lo tant, juheu, ab tot y apoiarte en la raó de la justícia, considera lo següent: que ab l'estricta justícia cap de nosaltres se salvaria. Demanem clemencia ab la pregaria y es la pregaria qui ens condueix a tots a esser clements. Tot quan acabo de dir es pera ablanir la justícia de la teva causa; si tu persisteixes, el recte tribunal de Venecia no té més a fer que pronunciar sa sentència contra aquest marxant.

SHYLOCK Que'ls meus actes recaiguin sobre el meu cap! Jo reclamo la llei, la pena y la desdita en ma lletra estipulada.

PORCIA

Es que ell no està en disposició de tornarvos el diner?

BASSANIO Sí, a fe. Jo li ofereixo davant del Tribunal; fins li doblo la soma. Si això no es prou, jo em comprometré a pagarla deu voltes, donant com penyora mes mans, mon cap, mon cos. Si encara es poc això, ben palesa es la mostra de que la maldat vol aterrar a l'ignocencia. Jo us ho prego, per una volta trepitgeu la llei ab la vostra autoritat. Davant de la gran justícia, cometeu una injustícia lleu, y dompteu el crudel monstre de sa feresa.

PORCIA Això no té d'esser: cap poder hi ha a Venecia que pugui trencar un decret fixat. Constaria això com un precedent, y ab aquest exemple, no pocs abusos trastornarien l'Estat. Això no pot esser.

SHYLOCK

Aquest jutge que ens ha arribat es un Daniel! Oh! sí, un Daniel!

No sabs, jove y sabi jutge, com t'honoro!

PORCIA

Ensenyeume la lletra, si us plau.

SHYLOCK

Teniula, reverendíssim doctor; teniula.

PORCIA

Shylock, aquí se t'ofereix triplicat ton diner.

SHYLOCK

Hi ha un jurament! Un jurament! Un jurament que jo he fet al cel!

Tacaria mon ànima ab un perjur? No, ni per tot Venecia.

PORCIA. Doncs, siga! El venciment ha caigut; y legalment, ab eix paper, el juheu pot reclamar una lliura de carn, que ell mateix deu tallar de vora'l cor del marxant... Tingues clemencia; pren tres cops ton diner y dígam que esqueixi la lletra.

SHYLOCK Quan se m'hagi pagat conforme ab lo que ella dicta! Se veu que sóu un jutge recte; coneixeu bé la llei; heu exposat netament el cas: jo us encarrego, en nom de la llei que vós dignament sosteniu, de procedir al judici. Us juro, per la meva ànima, que cap paraula d'home pot ferme vacilar. Ma lletra es ma força.

ANTONI

Demano al Tribunal que dicti prompte el séu judici.

PORCIA

Sabeulo, doncs! (A Antoni) Oferir vostre pit a la seva arma.

SHYLOCK

Oh, noble jutge! Oh, excelent jove!

PORCIA Doncs el comentari y esperit de la llei, en res s'oposen a la pena estipulada clarament en aquesta lletra.

SHYLOCK Es molt veritat! Oh, sabi jutge equitatiu! Quan més vell ets de lo que semblés?

PORCIA, (a Antoni)

Mostreu el vostre pit nuu.

SHYLOCK

Cert, son pit; així ho diu la lletra. No es veritat, noble jutge?
Vora mateix del cor, són aquestes les mateixes paraules.

PORCIA

Exactes. Hi ha aquí una balança pera pesar la carn?

SHYLOCK

Jo en tinc una a punt.

PORCIA Tingueu també un cirurgià, pagat per vós, Shylock, a fi d'embenar la ferida per que ell no perdi sang fins a morir.

SHYLOCK

Això està especificat en la lletra?

PORCIA No hi consta això, però què hi fa? Bò seria que ho fessiu per caritat.

SHYLOCK

Trobo que no cal; no ho diu pas la lletra.

PORCIA, (a Antoni)

A veure, marxant, teniu quelcom pera dir?

ANTONI Poca cosa. Estic dispost y armat perfectament. Doneume vostre mà, Bassanio; adéu! No us entristiu, si per vós me veig reduit a tal extrem, car la fortuna se mostra en aquest cas més indulgenta que de costum. Ella força quasi sempre al desgraciat a viure més que sa opulencia y a contemplar ab ulls llanguits y front arrugat tota una època de pobresa; a mí m'escursa els dies penosament llargs d'una semblant miseria. Encomaneume a vostra noble esposa: conteuli, ab tots els accidents, la fi d'Antoni; dieuli lo molt que us estimava; feu justicia al mort. Y quan li hagi estat contada l'història, que digui ella si no es veritat que Bassanio ha tingut un amic! No us penediu d'haverlo perdut aquest amic, que ell no's penedeix pas de pagar vostre deute. Espero tant sols que'l juheu talli prou profundament, y a satisferlo vaig desseguida ab tot el meu cor.

BASSANIO Antoni, estic casat ab una dòna a qui vull tant com a ma propria vida; però, ma vida mateixa, ma esposa, el món enter, no són pera mi de més valúa que la teva existencia: estic dispost a perdreuho tot, sí, a sacrificarho tot an aqueix monstre pera salvarte.

PORCIA Poc agraida se us deuria mostrar vostra esposa, si us sentia fer una semblanta oferta.

GRACIÀ Jo us juro que estimo a la meva esposa; doncs bé, al cel la voldria si pogués influir a que algun sant apaibagués aquest juheu ferotge.

NERISSA Feu bé de dirho lluny de sa presencia, altrament aquest desig torbaria la pau de casa vostra.

SHYLOCK, (apart) Quins marits, els cristians! Jo ting una filla; que Déu li doni per espòs un descendent de Barrabàs primer que un cristià. (En veu alta, a Porcia) Malgastem el temps. Us prego que procediu a la sentència.

PORCIA Tens dret a una lliura de carn d'aquest marxant. El Tribunal te l'adjudica y la llei te la dona.

SHYLOCK

Oh, jutge ponderat!

PORCIA Y deus tallarla de son pit; la llei ho permet y el Tribunal ho concedeix.

SHYLOCK Oh, el sapient jutge! D'això en dic una sentència! Vaja! prepareuvos.

PORCIA Atúrat un poc. No acaba tot aquí. Aquesta lletra no't dona ni una sola gota de sang. Els termes fidels són: *una lliura de carn*. Pren, doncs, lo que't pertoca, pren ta lliura de carn; més, si tallantla, verses una sola gota de sang cristiana, tes terres y tos bens, conforme a les lleis de Venecia, són confiscats a favor de l'Estat venecià.

GRACIÀ

Oh, jutge ponderat! No sents, juheu?... Oh, el sapient jutge!

SHYLOCK

Això consta en la llei?

PORCIA Tu mateix pots veure el text. Ja que tant reclames justícia, justícia tindràs, pots estarne segur, y més de la que desitges.

GRACIÀ

Oh, el sapient jutge! Fíxathi bé, juheu!... Oh, el sapient jutge!

SHYLOCK Així accepto l'oferta... Pagueume tres cops la lletra y en pau el cristià!

BASSANIO

Aquí tens el diner.

PORCIA Poc a poc! Tindrà el juheu plena justícia... Poc a poc!... Ningú ens apressa! No fugirem de l'esperit de la lletra.

GRACIÀ

Oh, juheu! Quin jutge tant ponderat! Quin sapient jutge!

PORCIA Preparat, doncs, a tallar la carn. No versis sang; no'n tallis poc ni massa, sinó ben justa una lliura de carn. Si en talles més o menys de la lliura justa, si augmentes o disminueixes el pes convingut, encara que no més sigui de la vintèssima part d'un sol trist gra, si la balança cau sols un cabell de l'un costat, moriràs y seran confiscats tots els teus bens.

GRACIÀ Oh, un segon Daniel! Un Daniel, juheu! Ara sí que't ting, heretge.

PORCIA

Què esperes, juheu? Pren lo que't toca.

SHYLOCK

Doneume la mota y deixeu que me'n vagi.

BASSANIO

A punt la ting; prentla.

PORCIA L'ha refusada en plena Audiencia. No tindrà més que lo que en recte justícia li pertoca.

GRACIÀ Un Daniel, ho repeteixo! un segon Daniel! Gracies, juheu, per haverme fet de consuetudina d'eixos mots.

SHYLOCK

Què! Ni la trista mota em dareu?

PORCIA Tindràs tant sols l'estipulada desdita. Prentla a tos danys y perills, juheu.

SHYLOCK Que la cobri el diable, en aquest cas! No m'aturo més temps a discutir.

PORCIA Esperat, juheu. La justícia no't deixa encara lliure: En les lleis de Venècia consta que, si s'arriba a provar que un extranger, directa o indirectament, atenta a la vida d'un ciutadà, la persona menaçada s'incauta de la meitat dels bens del ofensor; l'altra meitat passa a la caixa especial de l'Estat y la vida del culpable resta a la mercè del Dux que'n disposarà a son albir. Per lo tant, jo dic que tu't trobes en el cas previst, car es de pura evidència que indirecta y fins directament has atentat a la propia vida del qui ara es defensa, y t'has atret la pena fa poc dita. Flecta, doncs, els genolls y implora la gràcia del Dux.

GRACIÀ Demana permís pera anar a penjarte. Més si els teus bens passen a l'Estat, ni diners tindràs pera comprar una corda; caldrà, doncs, que l'Estat te pengi a costa seva.

EL DUX Pera que vegis quan difereix el teu sentir del nostre, te perdono la vida abans de demanarmho. L'una meitat dels teus bens es pera Antoni, l'altra passa a l'Estat; més el teu penediment pot alleugerir la confiscació fins a una senzilla esmena.

PORCIA

De part de l'Estat, bé; no, de la part d'Antoni.

SHYLOCK Fòra! preneu ma vida y tot, no'm perdoneu de res. Me deixeu sense casa si us emporteu el séu sostén; me lleveu la vida prenentme els medis de viure.

PORCIA

Quina mercè li acorda la vostra pietat, Antoni?

GRACIÀ

La mercè d'una forca, res més, en nom de Déu!

ANTONI Que Missenyor, el Dux y tot el Tribunal se serveixin deixarli, neta de tot recàrrec, la meitat dels séus bens. L'altra meitat que me la deixi a mi a interès, y quan ell mori, jo consento en restituirla al jove cavaller que no fa molt se li emportà la filla. Imposo dues condicions an aquesta gracia: la primera, es que's faci cristià al moment; la segona, es que, per acta extesa davant del Tribunal, faci donació a son gendre Llorenç y a la seva filla de tot quan al morir posseheixi.

EL DUX

Això farà, o jo li revoco la gracia que acabo d'otorgarli.

PORCIA

Hi consens tu, juheu? Què dius?

SHYLOCK

Hi consento.

PORCIA

Escribà, exteneu l'acta de donació.

SHYLOCK Per favor, deixeume anarmen d'aquí; no'm trobo gens bé. Envieume l'acta y la firmaré.

EL DUX

Vesten, més no deixis de firmar-la.

GRACIÀ Dos padrins tindràs a ton bateig. Ah! si jo hagués estat jutge, prou n'hauries tingut una dotzena y que t'haurien acompanyat, no a les fonts bap-tismals, sinó a la forca.

(Shylock sen va)

EL DUX, (a Porcia) Us prego ab tota l'ànima, senyor, que vingueu a dinar a casa meva.

PORCIA Jo prego humilment a Vostra Mercè que em dispensi: cal que retorni aquesta nit a Padua, y he d'empendre la marxa desseguida.

EL DUX Me sab molt greu que'la manca de lleure us esclavitzí. Antoni, retribuïu com cal eix cavaller, car, al meu parer, li deveu moltíssim.

(El Dux, els Magnífics senadors y llur seguici, desapareixen)

BASSANIO, (a Porcia) Digníssim cavaller, gracies al saber vostre, mon amic y jo ens hem lliurat d'una pena crudel... Acepteu com honoraris els tres mil ducats que's destinaven al juheu; gustosament us els oferim pel vostre grat servei.

ANTONI Y us devem, per sempre més, el nostre afecte y el nostre més franc desprendiment.

PORCIA Ben pagat es qui content resta. Jo estic content d'havervos deslliurat y per lo tant per ben pagat me dono. Mai mon ànima ha estat més mercenaria que avui. Us demano tant sols que em regoneixeu al trobarnos; bon dia tingueu y prenc comiat de vosaltres.

BASSANIO Car senyor meu, no m'es possible deixarvos sense insistir. Acepteu un record de nosaltres; ja que no com salari, accepteu-lo com tribut. Dues coses m'heu de concedir; si us plau: la primera es que no'm refuseu; que em perdoneu, la segona.

PORCIA Tant me forceu que us obeheixo. (A Antoni) Doneume els vostres guants, y els portaré en memoria vostra. (A Bassanio) Per l'afecció que em demostreu, aquesta anell acceptaré... no retireu, no, vostra mà, que no us pendré res més; vostra amistat això em refusa?

BASSANIO

Aquesta anell, oh, bon senyor? Si no val res aquesta anell!
Vergonya sentiria de donarvos tal cosa.

PORCIA

No vull res més que això; y ara, veieu? ja es una fantasia meva.

BASSANIO Te una importancia pera mí que sobrepassa sa valúa. Jo faré fer una proclama en cerca de

la més preciosa tombaga de Venecia y us l'oferiré; mes perdoneume, aquesta no puc.

PORCIA Ja veig, senyor, que sóu lliberal... al oferir. Vós m'heu ensenyat de cop a demanar y ara me sembla molt bé, que em voleu ensenyar com s'ha de respondre al qui demana.

BASSANIO Oh, senyor, aquesta anell me fou donada per ma esposa; y quan en mon dit la posava ella mateixa, me feu jurar que mai devia vèndrerla, donarla ni pèrdrela.

PORCIA Aquesta excusa estalvia molts presents als homes. La vostra esposa, al saber quant jo me la mereixo aquesta anell, hauria d'esser folla per guardarvos rencunia eterna d'havermela donada. Està bé. Que la pau us acompanyi!

(Porcia y Nerissa sen van)

ANTONI Doneuli, mon Bassanio, la tombaga. A les recomanacions de la vostra esposa poseuhi el contrapès dels seus servéis y de l'amistat meva!

BASSANIO Vés, corre, Gracià, y aconsegueixlo; dónali l'anell, y, si pots, feslo venir a casa d'Antoni. Corre, fes via.

(Gracià sen va)

Anem tranquilament a casa vostra. Demà, de bon matí, volarem tots dos cap a Belmont. Veniu, Antoni.

XIX

VENECIA

UN CARRER

(Entren Porcia y Nerissa)

PORCIA Entérat de la casa del juheu, preséntali aquesta acta, y obligal a firmar. Aquesta nit emprenem la marxa y arribarem un dia primer que els nostres marits a casa. Aquesta acta serà la benvinguda que a Llorenç donarem.

(Entra Gracià)

GRACIÀ Gentil senyor, gracies a Déu que us trobo: missenyor Bassanio, havent reflexionat bé, us envia aquesta anell y solicita la vostra companyia a dinar.

PORCIA Es del tot impossible. En quant a la tombaga, l'accepto vivament agrait; feuli constar, us ho prego. Ah! y us prego també que ensenyeu a mon jove escribà la casa del vell juheu.

GRACIÀ

De molt bona gana.

NERISSA, (a Porcia) Voldria dirvos una paraula, senyor. (En veu baixa) Vaig a veure si a mon marit li faig donar l'anell que em va jurar guardar sempre.

PORCIA Te la donarà, jo en responc. Ab llur antiga paraula d'honor voldran sostenir que era a uns homes a qui han fet present de nostres tombagues; però nosaltres, jurant més fort que ells, els sostindrem lo contrari. Vés y aprèssat; ja sabs aon t'espero.

NERISSA, (a Gracià)

Vaja, car senyor meu, voleu mostrarme aquesta casa?

XX

BELMONT

EN EL PARC. AVINGUDA QUE CONDUEIX AL PALAU DE PORCIA

(Entren Llorenç y Jèssica)

LLORENÇ Com resplandeix la lluna! En una nit com la d'avui, mentres el ventijol lleuger besava dolçament els arbres, que no remorejaven; en una nit com la d'avui, Troylus degué enfilarse en els murs de Troia y exhalar la seva ànima vers les tendes gregues aon reposava Crèssida!

JÈSSICA En una nit com la d'avui, Tisbe, desvetllant ab passos tremolosos la rosada, vegé l'ombra del lleò primer que la mateixa bestia, y fugí esfarehída.

LLORENÇ En una nit com la d'avui, Dido, ab una branca de sàlzer a la mà, s'estava dreta en la deserta platja y ab senyes pregava a son benamat de retornar a Cartago.

JÈSSICA En una nit com la d'avui, cullía Medea les herbes encantades que rejoyeniren el vell Eson.

LLORENÇ En una nit com la d'avui, Jèssica s'envolà de casa l'opulent juheu y ab un amant gentil fugí de Venecia fins a Belmont.

JÈSSICA Y en una nit com la d'avui, prometía el jove Llorenç aimarla molt, y li robava l'ànima ab mil juraments tots ells mentida!

LLORENÇ Y en una nit com la d'avui, Jèssica, la bonica, com una capritxosa, calumniava al séu amant que li sabia perdonar.

JÈSSICA Tota la nit us sostindria la contra, si no vingués ningú. Però, escolteu! Sento els passos d'un home.

(Entra Esteve)

LLORENÇ

Qui tant depressa avança, en el silenci de la nit?

ESTEVE

Un amic.

LLORENÇ

Un amic! Quin amic? Voleu dirme vostre nom, si us plau, mon amic?

ESTEVE Esteve es el meu nom, y us porto la nova que abans d'apuntar el dia tindrem la mestreja aquí a Belmont; camina ja per aquesta encontrada, flectant el genoll davant de les santes creus y pregant per la felicitat del séu matrimoni.

LLORENÇ

Qui ve més ab ella?

ESTEVE Un sant ermità y la seva acompanyanta; ningú més. Us prego que em dieu si el meu amo ha retornat.

LLORENÇ Encara no. No hem tingut noves d'ell. Jèssica, anem, si us plau, preparem-nos pera rebre ab alguna cerimonia la mestreja de la finca.

(Entra Lancelot y crida)

LANCELOT

Sol, la! Sol, la! Hop! Hei Hop! Sol, la! Sol, la!

LLORENÇ

Qui crida?

LANCELOT Sol, la! Heu vist a mestre Llorenç y a la senyora Llorenç? Sol, la! Hei!

LLORENÇ

Déixat d'heis, company! Som aquí.

LANCELOT

Hei? Aont? Aon?

LLORENÇ

Aquí.

LANCELOT Aquí, doncs. Digueulos que ha arribat un correu de la part del meu amo ab el corn ple de bones noves. Abans d'apuntar el dia serà aquí.

(Sen va)

LLORENÇ Anem, ma dolça aimia, a esperar llur arribada. Mes per què anarsen a casa? No, no val la pena. Esteve, anuncieu vós mateix al palau que vostra mestreja està apunt d'arribar y feu jugar l'orquestra a l'aire lliure. (Esteve sen va) Dessobre eix banc quan dolçament s'adorm el clar de lluna! Assentèm-noshi y que els sons de la musica es filtrin en nostres orelles! La calma, el silenci y la nit s'agermanen ab la pura harmonía. Asséntat, Jèssica. Mira com la volta del cel arreu està puntejada d'esferes d'or lluminoses. De tots aquests punts brillants que tu contemples, no n'hi ha cap, fins el més petit, que en son moviment no canti com un angel en eterna harmonía ab els querubins d'ulls tendres. Semblanta harmonia regna en els esperits immortals; mes tant que'ls cobreix eixa argila moridora ab son groller vestit, no la podem percebre. (Entren els musics) Comenceu! Ab un himne desvetlleu a Diana. Que'ls vostres més dolços accents arribin a l'orella de vostra mestreja! Atraieula a sa llar ab la musica.

(Musica)

JÈSSICA.

Mai me poso alegre quan sento una dolça harmonía.

LLORENÇ Perque els sentits us resten tots absords. Observeu no més una vacada feréstega y lliberta, una munió de poltres indomptables; comencen a botre desenfrenadament y a bruelar y a renillar moguts per la xardor de llur sang. Mes que sentin per etzar el toc d'una trompeta, o que qualsevulla altra musica ressoni en ses orelles, y els veureu de sobte deturarse tots, trasmudat llur ferotge esguard en èxtassi encongít sota el suau encís de la musica. Perxò els poetes han imaginat que Orfeu atreia els arbres, les pedres y les ones, perque no hi ha cap esser tant bast, tant dur, tant furiós, que per un instant la musica no'n atemperí sa natura. L'home que en si no porta musica y que els sons harmoniosos no el commouhen, es propfici a furts, enganys y traidoríes. Els impulsos de la seva ànima són tristos com la nit y ses afeccions negres com el Tartar. No't fiis d'un tal home!... La musica escoltem.

(Entren Porcia y Nerissa y permaneixein allunyades)

PORCIA Aquesta llum que's veu, crema en la meva sala. Quan lluny sa claror envia eixa petita flama! Així una bona acció brilla entre gent dolenta.

NERISSA

Quan la lluna brillava, no vèiam el llum.

PORCIA. Tal com la més alta gloria ofega a la més petita. Brilla un ministre igual que un rei, avans que'l rei se deixa veure, y aleshores tot son prestigi se fon com un xaragall dels camps en l'immensitat dels mars... Una musica! Escolta!

NERISSA.

Es la vostra, senyora, la de la casa.

PORCIA. Ara ho veig, sols en son lloc les coses son perfectes; me sembla molt més harmoniosa que de dia.

NERISSA.

Es el silenci, qui li dóna aqueix encís, senyora.

PORCIA Pel qui no hi posa esment, canta el corb tant bé com l'alosa, y crec que si el rossinyol cantava de dia, mentres les oques quaquegen, no tindria pas més fama de bon cantaire que'l reietó. Quantes coses no obtenen sinó a son degut temps el complement de la perfecció y de la llohança! Oh, silenci! La lluna dorm ab Endymió, y no vol esser desvetllada!

(Calla la musica)

LLORENÇ

Es la veu de Porcia, si no m'erro molt.

PORCIA

Me coneix, com el cego coneix al cucut, pel sò lleig de la veu.

LLORENÇ

Senyora, sigueu la benvinguda a casa vostra.

PORCIA Venim de pregar per la bona fortuna de nostres marits que creiem haver favoregut ab la nostra intercessió. No han retornat?

LLORENÇ Encara no, senyora; mes fa poc s'ha presentat un correu anunciant llur pròxima arribada.

PORCIA Entra a casa, Nerissa. Dóna l'ordre a mon servei de no fer cap demostració sobre la nostra absència. No en digueu res, Llorenç; ni vós, Jèssica.

(Se senten sonar trompetes)

LLORENÇ Vostre marit no es lluny; aquestes són les trompetes de sos heralds. No som garlaires, senyora; no temeu res.

(Entren Bassanio, Antoni, Gracià y llur seguici)

BASSANIO Se'ns faria de jorn a la mateixa hora que als antípodes, si vós apareguessiu sempre que el sol ens deixa.

PORCIA

La brillantor desitjo de la llum, sense tenir la seva lleugeresa!
Una dòna lleugera es la ruína del marit; que mai la meua
lleugeresa pugui aterrar a Bassanio! Deixem lo demás a la mà de
Dèu!... Sigueu el benvingut a casa vostra, senyor meu.

BASSANIO Gracies, senyora. Sigueu gentil ab mon amic; aquest es Antoni, aquest es l'home de qui sóc infinitament deudor.

PORCIA En efecte, li deveu tota mena de generositats; ell per vós n'ha tingut de ben grosses.

ANTONI

Cap que no m'hagi estat perfectament pagada.

PORCIA, (a Antoni) Senyor, sóu molt benvingut a casa nostra. Cal provarvosho d'altra manera que en paraules; però no allargo els compliments verbals.

(Gracià y Nerissa parlen vivament)

GRACIÀ Us juro, per aquesta lluna que ara brilla, que em culpeu sense raó. Per ma fe, l'he donada al escribà del jutge. Voldria que'l possehidor sigués eunuc ja que el fet us causa tanta pena, amor meu.

PORCIA

Una baralla? Ah, tant prompte! De què's tracta?

GRACIÀ D'una anell d'or, d'una trista tombaga que ella va donarme, ab una divisa que, adressantse a tothom com els versos del daguer sobre les dagues, deia: *Aimeume i no'm deixeu*.

NERISSA Y què veniu ara a parlar de divisa o de valú? Quan us la vaig donar, me juràreu que la portariu fins a l'hora de la mort y que ni la tomba us separaria d'ella. Si per mí no, al menys per tant patètics juraments, haviu de tenir més cura en conservar-la! Que l'heu donada a l'escribà del jutge!... Ah! jo estic segura que aquest escribà no tindrà mai pèl a la barba.

GRACIÀ

Sí que'n tindrà, si pot arribar a home.

NERISSA

Prou si una dòna pot esdevenir home.

GRACIÀ Per eixa mà que ara alço! Creu que l'he donada a una criatura, un minyonet, un mal fresseta, gens més alt que tu, a l'escribà del jutge, menut y garlaire, que me l'ha demanat en paga de sos servéis; En consciencia no li podia refusar.

PORCIA Jo us haig d'esser franca, heu caigut en mancament separantvos tant a la lleugera del primer present de vostra esposa; un objecte afiançat en vostre dit per nombroses promeses y junyit a vostre carn per la fe jurada! Jo he donat una tombaga a mon benamat y li he fet jurar que mai sen despendria. Aquí el teniu. Doncs bé, en nom séu m'atreveixo a jurar que ni per totes les riqueses que el món atesora voldria separarsen ni llevar-la de son dit. En veritat, Gracià, feu un agravi massa crudel a la vostra esposa. Si a mí em passava un cas semblant, jo esdevindria folla.

BASSANIO, (apart) En bona fe, si lo mellor que podria fer no seria tallarme la mà esquerra y jurar que he perdut l'anell al defensarla.

GRACIÀ Missenyor Bassanio ha donat sa tombaga al jutge que li ha demanat y qui, certament, la ben mereixia. Y ha sigut aleshores que'l minyò, son escribà, qui havia tingut el treball de fer les escriptures, m'ha demanat la meva; ni el servidor, ni l'amo no han volgut acceptar altre cosa que nostres tombagues.

PORCIA, (a Bassanio) Quina anell heu donat, vós, missenyor? Espero que no serà la que de mí rebéreu?

BASSANIO Si al pecat gosés ajuntarhi la mentida, diria que no; però, veieu, l'anell no es ja en mon dit, ja no la tinc.

PORCIA Com tampoc hi ha la fe en el vostre cor. Pel cel ho dic; no'm veureu jamai en vostre llit que no'm presenteu la tombaga.

NERISSA, (a Gracià)
Ni a mí en el vostre, que jo no vegi la meva.

BASSANIO Oh, dolça Porcia, si sabiau a qui he donat l'anell, si sabiau per qui he donat l'anell, si poguesseu concebre perque he donat l'anell, ab quin escrúpol m'he desfet de l'anell, quan no se'm volia acceptar altre cosa que l'anell, prou calmariau l'aspror del vostre enuig.

PORCIA Si haguessiu conegut la virtut de l'anell, o pressentit la valúa de la qui us donà l'anell, o posat vostre honor en guardar l'anell, mai us haurieu separat de l'anell. Quin home hauria sigut tant desconsiderat, si ab manifestacions de zel us hagués plagut defensarla, de reclamar ab tanta extrema insistencia un objecte tingut com a sagrat? Nerissa ha dit prou bé lo que dec creure. Que em mori, si no es una dòna la qui té l'anell!

BASSANIO No, senyora, pel meu honor, per la meva vida! Ben lluny d'esser una dòna; es un doctor de gran civilitat, qui m'ha refusat tres mil ducats y m'ha fet la demanda de l'anell. Jo de cop li negava y malcontent l'he deixat allunyar, an ell qui havia salvat la vida de mon mellor amic. Què més podria dirte ma angelical senyora? M'he vist obligat a enviarli; he hagut de cedir al remordiment y a l'educació; el meu honor ab tanta ingratitut no ha pogut sollar-se. Generosa senyora, perdoneume. Per eixes llums sagrades de la nit!... si haguessiu estat allí no dubto que vós m'hauriau demanat l'anell pera donarla an aqueix noble doctor.

PORCIA No deixeu mai que aquest doctor s'acosti a casa meva. Ja que té ell la joia per mi estimada y que vós haviau jurat guardar en record meu, jo em vull mostrar tant lliberal com vós. Res de quan me pertany li refusaria, no, ni el meu cos, ni el mateix llit vostre! Ah! m'aparellaria ab ell, ho tinc ben decidit; no dormiu ni una nit fóra de casa, vigileume com un Argos. Sinó, per poc que em deixeu sola, jo us dic pel meu honor, que encara no he perdut, jo! que tindrè aqueix doctor per company de llit.

NERISSA, (a Gracià) Y jo a son escribà. Ab això, us cal pendre cura de l'instant que em deixareu mestreja de mi mateixa.

BASSANIO Y bé! Feu lo que us plagui! Mes, procureu que jo no el sorprengui al jove escribà, perque li escapsaria la ploma!

ANTONI
Y sóc jo el desgraciat causant d'eixa discordia!

PORCIA
No us afligiu, senyor; no per això deixeu d'esser molt benvingut.

BASSANIO Perdònam, Porcia, aquesta ofensa obligada. Y davant tots aquests amics que m'escolten, jo't juro, pels teus hermosos ulls, aon me miro...

PORCIA Fixeu-voshi molt ab això! Se veu doble en els meus ulls, una volta en cada un d'ells!... Doneu vostre paraula d'home doble; heusaquí un jurament digne de crèdit!

BASSANIO Vaja, escolt-am, al menys. Perdona, aquesta volta, y et juro, per la meva ànima, que mai més me faré culpable als teus ulls de una sola manca de fe.

ANTONI, (a Porcia) Jo havia compromès mon cos pels interessos de vostre marit, y a no esser per aquell que ara té la baga, la desgracia m'hauria anorreat; aquest cop, ab la garantia de la meva ànima, goso a assegurar que vostre senyor jamai, voluntariament, mancarà a sa promesa.

PORCIA, (que's treu una anell del dit i la dóna a Antoni) Així, vós sereu la seva garantia. Doneuli

aquesta baga y digueuli que la guardi mellor que l'altre.

ANTONI, (passant l'anell a Bassanio)

Teniu, senyor Bassanio, jureu guardar aquesta anell.

BASSANIO

Pel cel! si es la mateixa que jo he donat al doctor!

PORCIA D'ell m'ha vingut. Perdoneume, Bassanio... Per aquesta anell he tingut la companyia del doctor en mon llit.

NERISSA Perdoneume, també, gentil Gracià; aquell mal fresseta, sabeu, l'escribà del doctor, ha jegut ab mi la nit darrera al preu d'aquesta anell.

GRACIÀ Bona l'hem feta! Adobar les carreteres a l'estiu quan són immellorables! Què! Haurem estat cornuts abans que ho mereixéssim?

PORCIA No parlev tant grollerament. Esteu tots astorats. Teniu, preneu aquesta lletra, llegiula quan us vagui; ve de Pàdua, de Bellario. Per ella us enterareu que Porcia era el doctor de qui's parla, y aquesta, Nerissa, el seu escribà. Llorenç us confirmarà com jo vaig deixar aquests llocs quasi tant prompte que vosaltres, y que fa un sol instant que sóc vinguda: encara no he entrat a casa meva... Són benvingut, Antoni. Us guardo mellors noves de les que vós espereu. Obriu depressa aquesta lletra. Hi trobareu que tres de vostres naus acaben d'arribar a port ricament carregades. Ja us contaré per quina extranya casualitat he trobat aquesta lletra.

(Dóna un paper a Antoni)

ANTONI

Me deixeu mut!

BASSANIO

Que extrany! erau vós, el doctor, y jo no regonèixeu!

GRACIÀ

Com pot esser! erau vós, l'escribà, qui m'ha de fer cornut!

NERISSA ¡ Sí, però un escribà qui no voldrà intentarho mai, a no esser que esdevingui home.

BASSANIO, (a Porcia) Vós, doctor enciser, sereu mon company de llit; y, quan jo m'absenti, dormireu ab la meva esposa.

ANTONI Oh, graciosa dama, vós m'heu tornat la existencia y la opulencia; doncs aquí llegeixo com a cosa certa que mes naus són arribades a bon port.

PORCIA Y vós, Llorenç, com esteu? El meu escribà us porta noves ben animadores.

NERISSA Sí, y que vaig a donarleshi sense retribució. (Donant un paper a Llorenç) Aquí teniu, per vós y per Jèssica, una acta formal aon consta com el ric juheu us fa hereus de tot quan possehirà a la seva mort.

LLORENÇ Vosaltres, gentils dames, verseu el manà en el camí dels afamats.

PORCIA Aviat serà de dia, y ab tot, estic certa que cap de vosaltres se sent encara en plena confiança sobre aquests aconteixements. Retirem-nos a casa y allà feunos tantes preguntes com us plagui. A totes us respondrem fidelment.

GRACIÀ Anem! Per començar l'interrogatori de Nerissa, al qual ella respondrà sota jurament, li preguntaré que s'estima més: restar llevats fins a la nit propera, o anàrnosen de dret cap al llit, dues hores abans d'esser de dia. Pel meu parer, si ara fos gran jorn, desitjaria les tenebres per anarmen al llit ab l'escribà del doctor. Y ara si que, mentres visqui, esmersaré la meva més tendra sollicitut en guardar escrupulosament l'anell de Nerissa.

FÍ DEL MARXANT DE VENECIA

1)EL MARXANT DE VENECIA

En el darrer any del segle XVI, EL MARXANT DE VENECIA fou imprès per primera vegada y publicat en dues edicions diferents, l'una portava el nom d'un impressor, J. Roberts, l'altra el nom d'un llibrer, Tomàs Heyes. El títol proluxe de la segona edició era aquest:

«La molt exelenta historia del Marxant de Venecia. Ab l'extrema crudeltat que mostrà Shylock, el juheu en contra el susdit Marxant, al volerli tallar una lliura justa de sa carn: y la conquesta de Porcia per la tria de les tres arqués.

»Com ha sigut representada diverses voltes pels servidors del lord Chambelan.

»Escrita per William Shakespeare.

»A Londres, impresa per J. R., per Tomàs Heyes y posada en venta al cementir de Paul, el de la senyal del vert Dragó, 1600.»

Desde el mes de juliol del 1598, l'impressor ja havia fet registrar son dret al *Stationer's Hall*.

EL MARXANT DE VENECIA es la darrera de les obres de Shakespeare nombrades en el catàleg que Francis Meres publicà a la fi del 1598.

2) «Compendré aleshores perque la sang me rajà del nas el darrer dilluns negre». -El cronista Howe conta així l'origen d'aquesta dita singular, *Dilluns negre*:

«El dia quatre d'abril del 1360, a l'endemà de Pasqua, campà el rei Eduard ab un exèrcit davant de Paris, y feia un fred tant dur, que molts homes moriren gelats dalt de llurs cavalls. Veusaquí perque al dilluns de Pasqua se li ha dat el sobrenom de Dilluns negre»

3) «Tenen a l'Anglaterra una moneda d'or aont hi ha grabada una figura d'angel». -La pessa d'or ab l'efigie de l'Angel era una moneda correnta en temps d'Elisabeth: s'anomenava *Angel* y era tant antiga com la monarquia saxona. L'antiquari Verstegan suposa que'l mot *English*, qui designa la raça inglesa, es una contracció del mot *Angel-like*, semblant a un angel. Aquesta pretinguda etimologia explicaria perque els primers prínceps d'Anglaterra havien fet esculpir la figura d'un angel a la cara de sa més bella moneda.

4) «Sol, la! Hop! Hei! Sol, la! Sol, la!» -Aquí, Lancelot imita el sò de la trompa per medi del qual els correus senyalaven llur propera arribada en temps de Shakespeare.

End of Project Gutenberg's El Marxant de Venecia, by William Shakespeare

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK EL MARXANT DE VENECIA ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you ‘AS-IS’, WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR

ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.